

Nr 221.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående upprättande av en medicinsk högskola i Göteborg; given Stockholms slott den 16 april 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Josef Weijne.

Propositionens huvudsakliga innehåll:

I propositionen föreslås inrättande från och med budgetåret 1948/49 av en fullständig medicinsk högskola i Göteborg, vid vilken den prekliniska undervisningen skall påbörjas höstterminen 1949 och den kliniska undervisningen vårterminen 1952.

För ytterligare utredning beträffande framlagda förslag till uppförande av nybyggnad för vissa prekliniska institutioner föreslås, att en arkitekt-tävling anordnas genom byggnadsstyrelsens försorg. För den kliniska undervisningens och forskningens behov förutsätts vissa byggnads- och inredningsarbeten komma till stånd i samband med planerad utbyggnad av sjukhusväsendet i Göteborg. I avvaktan på genomförandet av nu berörda åtgärder avses undervisningen äga rum i provisoriska lokaler.

I fråga om utrustning och personalorganisation vid den nya högskolan förklarar sig departementschefen icke beredd att nu i detalj taga ställning till de i sådant hänseende framlagda förslagen, utan förutsätts statsmakterna bära pröva dessa spörsmål efter hand som den fortskridande utbyggnaden av undervisningen gör dem aktuella. För nästa budgetår föreslås, att 300 000 kronor beviljas såsom en första medelsanvisning

till utrustning och inredning av de anatomiska och histologiska institutionerna, varjämte förordas, att för vidtagande av erforderliga förberedelser för undervisningens igångsättande vissa tjänster inrättas redan för nämnda budgetår, nämligen en professors- och en prosektorsbefattning i anatomi under hela budgetåret och motsvarande befattningar i histologi under halva budgetåret. Vidare beräknas medel för tillfälligt anställande av teknisk personal.

Den medicinska högskolans bibliotek föreslås anordnat som filialbibliotek till Göteborgs stadsbibliotek och innehållande i huvudsak endast den nyare och mer efterfrågade medicinska litteraturen. Anslag begäres för nästa budgetår för anskaffande av litteratur.

Frågan om den medicinska högskolans framtida förhållande till Göteborgs högskola togs ej upp till avgörande i detta sammanhang. Den nya högskolan förutsattes i vart fall under uppbyggnadstiden bära få karaktären av en fristående högskola, benämnd medicinska högskolan i Göteborg. Visst samarbete med Göteborgs högskola bör dock redan från början komma till stånd.

Den omedelbara ledningen av den medicinska högskolan under uppbyggnadstiden föreslås ankomma på den organisationskommitté, som verkställt utredning rörande inrättandet av högskolan, förstärkt med fyra ledamöter. För bestridande av vissa kostnader i samband med detta uppdrag förordas, att ett särskilt anslag ställes till kommitténs förfogande.

Kostnaderna för anordnandet av den medicinska högskolan föreslås fördelade mellan staten och staden i enlighet med ett avtal, vartill förslag framlägges. Vidare förelägges riksdagen förslag till särskilt avtal rörande samordningen av den medicinska högskolans bibliotek med Göteborgs stadsbibliotek.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 april 1948.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

I. Inledning.

I anledning av motionsvis framställda yrkanden (de likalydande motionerna I: 1 och II: 2) anhöll 1946 års riksdag i skrivelse, nr 463, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om utökning av de medicinska utbildningsmöjligheterna i vårt land. Därvid borde frågan om en till Göteborg förlagd utbildning av medicine licentiater göras till föremål för övervägande. Det syntes även önskvärt, att utredning verkställdes beträffande såväl ekonomiska som övriga förutsättningar för upprättande av ett fullständigt medicinskt lärosäte i Göteborg. Vidare ansåg riksdagen, att utredningen jämväl borde omfatta spörsmål om möjligheterna att i fråga om de teoretiska institutionerna vid karolinska institutet och de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund inom den närmaste framtiden vidtaga åtgärder, som möjliggjorde att öka antalet medicine studerande därstädes.

Sedan dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 september 1946 tillkallat tio sakkunniga för att inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag rörande en eventuell medicinsk undervisningsanstalt i Göteborg, överlämnade de sakkunniga, vilka i det följande benämnas *1946 års sakkunniga*, den 26 februari 1947 betänkande med utredning och förslag i ämnet. Jämlikt de för utredningen utfärdade direktiven hade de sakkunniga att

- 1) överväga möjligheten av att anordna en fullständig medicinsk högskola i Göteborg,
- 2) undersöka lämpligheten av att vid sjukhusen i Göteborg anordna enbart klinisk undervisning samt
- 3) undersöka frågan om ett samordnande av den ifrågasatta medicinska utbildningsanstalten med Göteborgs högskola.

En undersökning av landets läkarbehov låg däremot utanför de sakkunnigas uppgifter.

Ifrågavarande betänkande har varit föremål för remissbehandling, varvid utlåtanden avgivits av universitetskanslern — efter hörande av de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund samt karolinska institutets lärarkollegium ävensom Göteborgs högskolas lärarråd — statskontoret, medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen. Vidare ha yttranden inkommit från svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, svenska läkar-sällskapet, Sveriges läkarförbund och Sveriges förenade studentkårer. — I sitt utlåtande framhöll kanslern sammanfattningsvis, att betänkandet av naturliga skäl icke kunnat så utformas, att därpå grundade mera definitiva anslagsberäkningar kunnat verkställas. Kanslern ansåg därför, att

betänkandet, som lämnat en god och klarläggande orientering i fråga om förutsättningarna för en medicinsk högskola, borde närmare överarbetas och kompletteras, vilket lämpligen kunde ske genom en mindre organisationskommitté.

För fortsatt beredning av frågan om inrättande av en medicinsk högskola i Göteborg tillkallade jag sedermera den 30 juni 1947 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande sex sakkunniga, med uppdrag särskilt att förbereda och detaljplanera inrättandet av en dylik högskola i syfte att högskolan måtte kunna börja sin verksamhet om möjligt redan höstterminen 1948. Ifrågavarande sakkunniga, vilka i det följande benämnas *organisationskommittén*, ha med skrivelse den 9 januari 1948 överlämnat sitt betänkande. — Remissutlåtanden över detsamma ha avgivits av universitetskanslern, statskontoret, byggnadsstyrelsen, medicinalstyrelsen och statens institut för folkhälsan, varjämte Sveriges förenade studentkårer inkommit med en skrift i ärendet.

II. Den medicinska högskolans omfattning m. m.

1946 års sakkunniga framhöllo inledningsvis, att Göteborgs stad med sin omfattande och mångsidiga kommunala sjukvård hade synnerligen goda förutsättningar att bli säte för en medicinsk högskola. Av de sakkunnigas redogörelse för den kommunala sjukvården i Göteborg framgår bland annat, att följande sjukhus ägas och drivas av Göteborgs stad under närmaste inseende av Göteborgs stads sjukhusdirektion, nämligen fyra lasarettssjukhus (Sahlgrenska, Ekmanska och Holtermanska sjukhusen samt barnsjukhuset), tre tuberkulossjukhus (Renströmska sjukhuset, Romanäs sanatorium och barnsanatoriet Rävlanda), ett epidemisjukhus, ett sjukhus för kroniskt sjuka (Vasa sjukhus) samt ett sinnessjukhus (Lillhagens sjukhus). De sakkunniga framhöllo, att en ytterligare utbyggnad av stadens sjukhusväsen vore planerad — avseende till- och ombyggnad av Sahlgrenska sjukhuset samt uppförande av ett nytt centralsjukhus i stadens östra del — och att därvid möjlighet funnes att i största utsträckning tillgodose en medicinsk högskolas behov av lokaler för forskning och undervisning.

Beträffande frågan om undervisningens omfattning övervägde 1946 års sakkunniga två alternativ, nämligen dels enbart klinisk undervisning för sådana som avlagt medicine kandidatexamen, och dels fullständig medicinsk undervisning, d. v. s. såväl preklinisk undervisning, ledande till medicine kandidatexamen, som klinisk undervisning. Det förstnämnda alternativet ansågo sig de sakkunniga icke kunna förorda; dels skulle nämligen däri- genom, trots rätt avsevärda kostnader, någon ökning av antalet årligen utexaminerade läkare icke vinnas, och dels vore en medicinsk högskola

omfattande endast det kliniska stadiet stympad i livsviktiga avseenden, i synnerhet då det gällde högskolans uppgift att bedriva vetenskaplig forskning; utvecklingen inom den medicinska vetenskapen grundade sig nämligen i ständigt växande omfattning på intimt samarbete mellan de kliniska och de teoretiska institutionerna.

Under hänvisning till vad sålunda anförts förordade de sakkunniga en fullständig medicinsk högskola i Göteborg. Den årliga nyintagningen av studerande borde enligt de sakkunnigas förslag omfatta två kurser om vardera 30 studerande vid de prekliniska samt tre kurser om envar 20 studerande i de kliniska ämnena.

Organisationskommittén anser i likhet med 1946 års sakkunniga, att en medicinsk högskola bör omfatta både preklinisk och klinisk undervisning.

Kommittén har vidare funnit övervägande skäl tala för att den kliniska undervisningen igångsättes samtidigt med den prekliniska. Av en av kommittén företagen undersökning hade nämligen framgått, att i Lund och än mer i Uppsala ett ej ringa antal sökande till kliniska tjänstgöringar och kurser måst avvisas på grund av platsbrist. Såväl de medicinska föreningarna i Lund och Stockholm som Uppsala medicinarens förening hade framhållit, att de överbelastade tjänstgöringarna och kurserna försvårade en rationell planläggning av studierna, att studietiden ej sällan förlängdes, att den individuella undervisningen på grund av de stora kurserna bleve lidande samt att undervisningen ej kunde i önskvärd utsträckning tillgodogöras. Tidpunkten för den kliniska undervisningens igångsättande hade emellertid, framhåller kommittén, betydelse även ur en annan synpunkt än den nyss berörda. Denna undervisnings påbörjande först sedan de första medicine kandidaterna utbildats i Göteborg skulle nämligen medföra, att ett flertal överläkartjänster vid stadens sjukhus måste vakanssättas och uppehållas på förordnande på lång tid, i ett par fall ända upp till 4 à 5 år, ett förhållande som måste innebära betydande olägenheter för staden och dess sjukvård.

Kommittén har räknat med att undervisningen vid den nya högskolan kan igångsättas redan hösten 1948, vilket skulle möjliggöras genom utnyttjande av vissa provisoriska anordningar i avvaktan på ett färdigställande av de planerade nybyggnaderna. Sistnämnda fråga kommer att närmare beröras i det följande.

Beträffande omfattningen av elevintagningen ansluter sig organisationskommittén till 1946 års sakkunnigas förslag, dock att intill dess den prekliniska undervisningen fullt utbyggt, vilket kunde beräknas taga en tid av omkring 2 1/2 år, antalet nyintagningar till den kliniska undervisningen borde begränsas till två per år med 20 studerande i varje intagning.

I remissyttrandena har framhållits lämpligheten av att till Göteborg förlägga medicinsk undervisning med hänsyn till det rikhaltiga och mångsidiga patientmaterial, som där erbjuder sig.

I fråga om undervisningens omfattning har allmänt hävdats den uppfattningen att en fullständig medicinsk högskola bör inrättas i Göteborg. Därvid har *kanslern*, i likhet med *medicinska fakulteten i Lund* och *karolinska institutets lärarkollegium*, starkt betonat angelägenheten av att de stora utgifter för statsverket, som inrättandet av en fullständig medicinsk läroanstalt i Göteborg måste draga med sig, icke komme att lägga hinder i vägen för ett fullföljande av den påbörjade upprustningen av de redan befintliga högskolorna. Behovet av denna upprustning måste nämligen, framhåller *kanslern*, anses minst lika trängande som behovet av en ny medicinsk högskola.

Rörande frågan om verksamheten vid den nya medicinska högskolan bör igångsättas med preklinisk och klinisk undervisning samtidigt eller med till en början endast preklinisk undervisning ha olika uppfattningar gjort sig gällande. Medan *medicinalstyrelsen* och *medicinska fakulteten i Uppsala* förordat det förstnämnda alternativet, ha *statskontoret*, *kanslern*, *medicinska fakulteten i Lund* och *karolinska institutets lärarkollegium* funnit övervägande skäl tala för att den kliniska undervisningen igångsättes först sedan den prekliniska utbyggs och högskolans egna studerande förts fram till de kliniska studierna.

Karolinska institutets lärarkollegium framhåller som sin uppfattning, att vad organisationskommittén anfört rörande belastningen å landets kliniska utbildningsanstalter icke gäve en fullständig bild av förhållandena. De kliniska utbildningsanstalterna vore, åtminstone vad karolinska institutet beträffade, dimensionerade såväl beträffande lokaler som patientmaterial så att de skulle kunna betjäna det antal studenter, som genomginge undervisningen vid de teoretiska institutionerna. Dessa vore i sin tur beräknade efter ett visst bestämt antal studerande. Kollegiet framhåller, att några felkalkyler beträffande denna organisation icke föreläge och att någon trängsel vid institutets kliniker icke funnes, bortsett från tillfälliga undantag. Som exempel härpå nämner kollegiet, att den 1 oktober 1947, då praktiskt taget alla kliniska kurser och tjänstgöringar, där konkurrens om platserna råder, togo sin början, endast 5 sökande måst avvisas, vilka emellertid förklarar sig utan nackdel kunna ägna sig åt tentamensläsning. Lärarkollegiet framhåller därefter, att de väsentligaste svårigheterna vid de kliniska utbildningsanstalterna i stället låge i den stora bristen på underordnade lärarkrafter och anför vidare därom huvudsakligen följande.

Lärarkollegiet framhöll i sitt remissyttrande rörande 1946 års sakkunnigas förslag, att vid karolinska institutets kliniker råder stor brist på underordnade lärarkrafter, vilket gör att den individuella undervisning av

de tjänstgörande medicine kandidaterna, som är önskvärd, icke i nödig utsträckning kan ske. Lärarkollegiet framhöll, att frågan om denna brists avhjälpande vid tidpunkten för remissvarets avsändande låg under utredning. Sedan dess har de medicinska högskolornas organisationskommitté den 22 november 1947 avlämnat andra delen av sitt betänkande, i vilket kommitterade sökt fastställa de kliniska institutionernas behov av underordnade lärarkrafter för att dessa skola på ett tillfredsställande sätt kunna fylla sin tredubbla uppgift i forskningens, undervisningens och sjukvårdens tjänst. Nyssnämnda kommitté har också avgivit förslag till täckande av detta behov.

Organisationskommittén för medicinsk högskola i Göteborg torde då den talar om att belastningen av landets nuvarande kliniska utbildningsanstalter skulle avhjälpas genom att klinisk undervisning anordnades i Göteborg redan höstterminen 1948 avse detta spörsmål. Dess förslag innebär i själva verket i viss mån ett motförslag till det av medicinska högskolornas organisationskommitté framlagda. Någon jämförelse mellan dessa förslag ur synpunkten av effektivitet eller ur organisatoriska eller ekonomiska synpunkter har icke gjorts.

Det kan visserligen icke förnekas att överförandet av ett visst antal medicine kandidater från Stockholm till Göteborg skulle tillfälligt, d. v. s. för en tidrymd av 2 1/2—3 år i någon mån underlätta såväl professorernas som den underordnade läkarpersonalens arbete vid karolinska institutets kliniker, men någon lösning av spörsmålet ifråga, som med avseende på effektivitet kan jämföras med det av de medicinska högskolornas organisationskommitté framlagda, är det icke. Detsamma torde gälla de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund.

Lärarkollegiet får därför på det bestämdaste avråda från att klinisk undervisning i Göteborg påbörjas höstterminen 1948. Enligt lärarkollegiets mening skulle det för läkarutbildningen och den medicinska forskningen i landet vara synnerligen olyckligt om organiserandet av den i och för sig själv välbehövliga medicinska högskolan i Göteborg skulle ske under former, som kunde motivera ett uppskjutande av nödiga reformer vid redan befintliga medicinska utbildningsanstalter, med ty åtföljande sänkning av svensk medicinsk standard. I längden skulle detta självfallet återverka även på högskolan i Göteborg. Den riktiga vägen torde vara att åt samtliga medicinska utbildningsanstalter ge samma möjligheter att fylla sina uppgifter och inordna desamma under ett gemensamt koordinerat system, varigenom det kan förhindras att en enskild högskola söker genomdriva åtgärder, som icke äro till det helas bästa.

På ovan anförda grunder får lärarkollegiet sålunda vidhålla sin tidigare intagna ståndpunkt att den kliniska undervisningen vid den planerade högskolan i Göteborg icke bör komma till stånd förrän 2 1/2—3 år efter det den teoretiska undervisningen påbörjats.

Medicinska fakulteten i Lund har anført liknande synpunkter på föreliggande spörsmål som karolinska institutets lärarkollegium.

Kanslern har ansett sig böra fästa avsevärd vikt vid den omständigheten, att utbildningen av de säkerligen ganska få medicine kandidater, vilka, innan högskolans egna studerande förts fram till de kliniska studierna, kunde påräknas som elever, skulle bli oproporionerligt kostsam. Den

olägenhet, som vakanssättningen av vissa lediga eller ledigblivande överläkarbefattningar onekligen innebure, syntes icke kanslern vara så stor, att den kunde tillmätas avgörande betydelse.

I fråga om tidpunkten för undervisningens igångsättande har *kanslern* — under hänvisning till de omfattande förberedelser, som vore erforderliga för undervisningen i de första prekliniska ämnena, anatomi och histologi — icke ansett möjligt, att den prekliniska undervisningen skulle kunna påbörjas förrän hösten 1949. Det vore viktigt, framhåller kanslern, att undervisningen vid den nya högskolan icke från början bleve bristfällig. Det syntes även kanslern föga sannolikt att iordningställandet av för undervisning i de morfologiska ämnena erforderliga provisoriska lokaler kunde vara avslutat förrän under förra hälften av år 1949.

Av *karolinska institutets lärarkollegium* har kraftigt betonats omöjligheten att redan till hösten 1948 anskaffa den undervisningsmateriel i form av samlingar, apparatur och instrument, som vore erforderlig för en tillfredsställande undervisning i anatomi och histologi. De problem, som härvidlag möta, ha utförligt belysts i särskilda yttranden av *professorerna* vid institutet *T. Petré*n och *G. Häggqvist*, beträffande vilka yttranden torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Statskontoret har, för den händelse ett påbörjande av den prekliniska undervisningen redan hösten 1948 skulle möta oöverstigliga hinder, ifrågasatt en provisorisk utökning av antalet studerande vid övriga medicinska läroanstalter.

Beträffande elevintagningens omfattning har *medicinska fakulteten i Lund* förordat, att intagning å propedeutiska kurser skulle äga rum endast två gånger om året med 30 medicine kandidater i varje intagning. Härigenom skulle vinnas en jämnare fördelning av sökande till efterföljande kurser. *Kanslern* framhåller, att om antalet intagningar å de propedeutiska kurserna minskades till två, det möjligen skulle vara tillräckligt att inrätta en professur i vardera ämnet medicin och kirurgi. Organisationskommittén hade för sin del räknat med två professurer i vardera ämnet. Enligt kanslerns uppfattning vore ytterligare utredning på denna punkt erforderlig.

Departementschefen. Den brist på läkare, såväl allmänläkare som specialister, som för närvarande otvivelaktigt råder, torde på grund av redan beslutade eller planerade sociala reformer på sjukvårdens område komma att avsevärt stegras under de närmaste decennierna. Här må endast erinras om den ökning av läkarbehovet, som måste bli en följd av genomförandet av den av riksdagen i princip beslutade lagen om allmän sjukförsäkring m. m. I ett av medicinalstyrelsen nyligen avgivet betänkande (SOU 1948: 14) har vidare framlagts förslag till utbyggnad av den öppna läkarvården

i landet, vilket förutsätter en väsentligt ökad utbildning av läkare. Enligt medicinalstyrelsens beräkningar skulle läkarbehovet i landet bli så stort, att med oförändrad intagning vid de medicinska utbildningsanstalterna en brist av minst 2 500 läkare skulle uppstå år 1960. Även om det av medicinalstyrelsen framlagda programmet endast skulle komma att delvis förverkligas, är det dock uppenbart, att en icke oväsentlig ökning av utbildningsmöjligheterna för läkare är påkallad. Riksdagen har också i sin skrivelse 1946:463 givit uttryck för samma uppfattning. Vid de nuvarande medicinska läroanstalterna, där normalt brukat intagas omkring 190 studerande årligen men vid vilka intagningen i fjol och i år ökats till 220 studerande, torde enligt vad kanslern i skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 januari 1948 framhållit någon ytterligare nämnvärd ökning av intagningen icke för närvarande vara möjlig. Under sådana förhållanden synes den eftersträfvade ökningen av utbildningskapaciteten kunna vinnas endast genom att en ny medicinsk läroanstalt inrättas. Med hänsyn till den långa utbildningstiden för läkare är det angeläget, att frågan härom snarast kan bringas till en lösning.

Starka skäl tala enligt min uppfattning för att den nya medicinska högskolan förläggas till Göteborg. Såsom i ärendet framhållits, torde nämligen Göteborgs stad med sin omfattande och mångsidiga sjukvård redan nu erbjuda synnerligen goda förutsättningar för medicinsk undervisning. Dessa förutsättningar komma att ytterligare förbättras efter genomförandet av den redan påbörjade betydande utbyggnaden av stadens sjukhusväsen, varvid möjlighet finnes att tillgodose även den medicinska undervisningens och forskningens behov av lokaler. Sistnämnda omständighet gör, att tidpunkten nu får anses mycket lämplig att överväga förläggandet av en medicinsk högskola till Göteborg.

Jag delar den i ärendet allmänt omfattade meningen, att en ny medicinsk läroanstalt bör meddela såväl preklinisk som klinisk undervisning. Genom att anordna enbart klinisk undervisning skulle man, trots icke oväsentliga kostnader, likväl icke uppnå, att antalet utexaminerade läkare ökas; därtill kommer, att klinisk undervisning och forskning i allt större utsträckning förutsätter ett nära samarbete med teoretiska institutioner. Jag förordar därför, att den nya medicinska läroanstalten organiseras såsom en fullständig medicinsk högskola med såväl preklinisk som klinisk undervisning. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att inrättandet av en dylik högskola givetvis icke får hindra eller försena fullföljandet av den upprustning av de redan befintliga medicinska läroanstalterna, som redan påbörjats.

Olika meningar ha yppats beträffande spörsmålet, huruvida den kliniska undervisningen bör igångsättas samtidigt med den prekliniska eller först sedan denna fullt utbyggt och högskolans egna studerande förts fram till de kliniska studierna. För egen del har jag funnit övervägande skäl

tala för den av kanslern och statskontoret intagna ståndpunkten, att verksamheten till en början bör omfatta endast preklinisk undervisning. Det bör därvid beaktas, att ett omedelbart påbörjande av klinisk undervisning i huvudsak icke skulle fylla annat ändamål än att tjäna som en temporär avlastning av de övriga kliniska utbildningsanstalterna. Även om vid dessa en viss trängsel i en del kurser för närvarande kan förmärkas, torde dock denna kunna avhjälpas på ett enklare och mindre kostsamt sätt än genom att omedelbart starta klinisk undervisning i Göteborg. En sådan skulle, enligt vad kanslern påpekat, av allt att döma bli oproportionerligt dyrbar med hänsyn till det förhållandevis ringa antal medicine kandidater, som kan antagas komma att begagna sig därav. Därtill kommer, att en icke alltför kort förberedelsetid erfordras för den mångfald av organisatoriska problem, som helt naturligt komma att uppstå i samband med anordnandet av den kliniska undervisningen. Den av organisationskommittén påtalade olägenheten med ett mer eller mindre långvarigt vakanthållande av lediga eller ledigblivande överläkarbefattningar vid sjukhusväsendet i Göteborg torde komma att bortfalla vid bifall till det förslag om tillsättning av dylika tjänster, som jag i det följande ämnar framlägga.

Organisationskommittén har räknat med att undervisningen vid den nya medicinska läroanstalten skulle kunna påbörjas redan hösten 1948. Kommittén torde dock härvid ha utgått ifrån att definitivt beslut i frågan komme att föreligga redan i början av år 1948. Det är med hänsyn till bristen på läkare visserligen önskvärt, att verksamheten igångsättes så snart som möjligt, men man kan icke bortse från att upprättandet av en ny stor akademisk undervisningsanstalt kräver omfattande och tidsödande förberedelser. Denna synpunkt har starkt betonats av kanslern och vederbörande medicinska högskolemyndigheter. Jag har noggrant övervägt på denna fråga inverkan omständigheter och kommit till den uppfattningen, att det icke är möjligt att igångsätta verksamheten redan hösten 1948. Man synes icke heller lämpligen böra räkna med att detta skall kunna ske vårterminen 1949. Däremot torde, såvitt nu kan bedömas, förhållandena böra möjliggöra, att undervisningen påbörjas hösten 1949. Jag räknar alltså med att, om inga oförutsedda svårigheter lägga hinder i vägen, preklinisk undervisning med början i ämnena anatomi och histologi skall igångsättas från och med höstterminen 1949 vid den nya medicinska högskolan i Göteborg. Den kliniska undervisningen torde i enlighet med vad jag nyss anfört böra anstå till dess de första medicine kandidaterna utbildats vid högskolan, vilket kan beräknas ske efter 2 1/2 år, och alltså lämpligen igångsättas från och med vårterminen 1952.

I följande avsnitt komma att beröras de lokalproblem, som uppstå vid inrättandet av den nya högskolan. Därvid förutsättes, att i avvaktan på uppförandet av vissa nybyggnader m. m. provisoriska lokaler skola komma till användning vid undervisningen.

Jag ansluter mig liksom kanslern till organisationskommitténs förslag, att vid den nya högskolan normalt böra intagas 60 studerande årligen. Vid de prekliniska ämnena bör intagningen fördelas på två kurser om vardera 30 studerande. I fråga om de kliniska ämnena har medicinska fakulteten i Lund och kanslern ifrågasatt, om icke intagningen å propedeutiska kurser borde äga rum endast två gånger om året med 30 medicine kandidater i varje intagning i stället för av organisationskommittén förordade tre intagningar om envar 20 medicine kandidater. Då vissa fördelar synas kunna vinnas genom en sådan åtgärd, har jag i likhet med kanslern funnit lämpligt, att detta spörsmål ytterligare överväges, innan slutlig ställning toges i frågan.

Sammanfattningsvis innebär alltså vad jag i det föregående förordat, att en fullständig medicinsk högskola, omfattande både preklinisk och klinisk undervisning, skall upprättas i Göteborg, att den prekliniska undervisningen påbörjas hösten 1949 och den kliniska undervisningen vårterminen 1952 samt att vid högskolan intagas omkring 60 studerande årligen, beträffande den prekliniska undervisningen fördelade på två intagningar om 30 studerande i varje intagning. Av flera skäl, bl. a. att vissa anslag för högskolans verksamhet äro erforderliga redan för budgetåret 1948/49, torde beslut redan nu böra fattas om den nya läroanstaltens upprättande.

III. Lokalfrågor.

Permanent prekliniska institutioner.

1946 års sakkunniga föreslog, att samtliga sju ifrågavarande institutioner — nämligen en anatomisk, en histologisk, en medicinsk-kemisk, en fysiologisk, en farmakologisk, en patologisk-anatomisk och en bakteriologisk institution — jämte för desamma gemensamma utrymmen, såsom bibliotek, föreläsningssalar, djurstallar, m. m., skulle sammanföras till ett byggnadskomplex, förlagt till västra delen av Sahlgrenska sjukhusets tomt och med underjordisk kulvertförbindelse med själva sjukhuset.

De sakkunniga framhöllo rörande denna lösning av de teoretiska institutionernas byggnadsfråga bland annat, att sammanförandet av allt i ett komplex gjorts efter amerikanskt mönster. Det motsvarade den allmänna utvecklingens krav, i det att allt vetenskapligt forskningsarbete numera krävde det intimaste samarbete mellan forskare inom de olika institutionernas specialområden. Samtidigt som vetenskaplig forskning gynnades därigenom, vunnes flera praktiska fördelar. Sålunda innebure det för studenterna en stor fördel att ha all undervisning samlad inom en enda byggnad. Föreläsningssalar och vissa andra utrymmen kunde göras gemensamma för flera institutioner, varjämte viss dyrbarare instrumentutrustning ej behövde anskaffas för varje särskild institution utan likaledes vara helt eller delvis gemensam för flera. Vidare medförde det föreslagna systemet, att byggnads- och driftkostnader kunde väsentligt nedbringas.

Det ifrågasatta byggnadskomplexet beräknades få en sammanlagd rymd av 67 494 m³, och kostnaderna beräknades till 8 089 900 kronor.

Organisationskommittén har för sin del förordat en uppdelning av de prekliniska institutionerna på två komplex, varvid de patologisk-anatomiska och bakteriologiska institutionerna föreslås sammanförda till ett komplex, förlagt till sjukhusområdets östra del omedelbart invid den nu befintliga bakteriologiska och patologiska laboratoriebyggnaden vid sjukhuset, medan de övriga fem institutionerna skulle förläggas till ett gemensamt komplex å västra delen av sjukhusområdet. Som motivering härför har organisationskommittén anfört i huvudsak följande.

Mot förslaget att sammanföra samtliga teoretiska institutioner i ett byggnadskomplex finnes, enligt organisationskommitténs mening, principiellt intet att invända. Såsom 1946 års sakkunniga framhållit, vinnas otvivelaktigt vissa fördelar genom en dylik koncentration. Den medför emellertid även en del nackdelar.

Förslaget om den patologisk-anatomiska institutionens inplacering i det gemensamma institutionskomplexet, vilket av 1946 års sakkunniga ansågs genomförbart, finner sig organisationskommittén sålunda av flera skäl böra frågå. Det har nämligen visat sig omöjligt att finna en sjukhusmässigt och trafiktekniskt tillfredsställande lösning av liktransporterna från det till institutionen hörande kapellet med den placering, detsamma givits i 1946 års sakkunnigas förslag. Principiellt sett bör ett sjukhuskapell vara lätt åtkomligt från allmän trafikled och i övrigt så placerat å sjukhusområdet, att liktransporterna och begravningsstågen falla utanför blickfältet från sjukrum och liknande utrymmen.

En lösning av frågan erbjuder sig genom att icke anordna kapell i anslutning till den patologisk-anatomiska institutionen utan inom de lokaler, som för närvarande disponeras såsom kapell och obduktionsavdelning vid Sahlgrenska sjukhuset. Dessa ligga emellertid i sjukhusområdets östra del, medan den patologisk-anatomiska institutionen enligt förslaget skulle vara placerad på områdets västra sida. Även om en dylik uppdelning ur institutionens synpunkt kan sägas vara av underordnad betydelse, är det å andra sidan uppenbart, att de interna liktransporterna genom uppdelningen få en i hög grad irrationell utformning, som kommer att verka fördyrande på sjukhusdriften. Även visning och hämtning kommer vid ett uppdelat system att kräva mera personal än om kapellet med tillhörande förvaringsutrymmen för de obducerade liken är direkt anknutet till institutionen.

Den patologisk-anatomiska institutionens förläggning sammanhänger emellertid också med frågan om den bakteriologiska institutionens placering. Mellan denna institution och den patologisk-anatomiska institutionen finnes nämligen ett behov av samarbete, som, enligt vad organisationskommittén inhämtat, är starkare och mera intimt än mellan den patologisk-anatomiska institutionen och övriga institutioner. Innan ställning toges till frågan om den patologisk-anatomiska institutionens förläggning, är det därför nödvändigt att beröra den bakteriologiska institutionens platsfråga.

Den bakteriologiska institutionens försöksdjur kunna innefatta betydande smittorisker för övriga institutioners försöksdjur. Frågan om djurstallarnas byggnadstekniska utformning kan visserligen givas en lösning, som

erbjuder en relativt bestämd uppdelning eller avgränsning institutionsvis av försöksdjuren. Även vid en sådan uppdelning torde det emellertid icke vara möjligt att i praktiken förhindra varje kontakt olika djuravdelningar emellan, och även om uppdelningen i och för sig innefattar möjligheter till begränsning av verkningarna av eventuell smittoöverföring, så kvarstår dock alltid smittorisken som sådan. Uppenbart är, att en mera utbredd infektion bland försöksdjuren, förutom smittorisken för vederbörande personal, kan innebära icke blott betydande merkostnader genom att nya djur måste anskaffas, utan även tillspillogivande av värdefullt vetenskapligt arbete. Uppenbart synes också vara, att denna olägenhet kan elimineras endast genom att bryta ut den bakteriologiska institutionen ur det gemensamma komplexet och förlägga den till en särskild byggnad. Den ökning av anläggningskostnaden, som härigenom kan komma att uppstå, torde i det långa loppet kompenseras genom bland annat minskad sjuklighetsfrekvens hos vederbörande personal och minskade kostnader för försöksdjur ävensom genom större trygghet och säkerhet i arbetet inom institutionerna.

Bestämda skäl tala sålunda för att såväl den patologisk-anatomiska som den bakteriologiska institutionen utbrytes ur det gemensamma institutionskomplex, som 1946 års sakkunniga förordade. Organisationskommittén föreslår, att de båda institutionerna inrymmas i särskilda byggnader, vilka sammanföras omkring en gemensam föreläsningssal till ett komplex. Organisationskommittén har tänkt sig detta komplex förlagt till sjukhusområdets östra del omedelbart invid den nu befintliga bakteriologiska och patologiska laboratoriebyggnaden vid sjukhuset. Sistnämnda byggnad förbindes med den bakteriologiska institutionen i det nya komplexet för att i framtiden kunna tjänstgöra förslagsvis som virologisk avdelning inom den medicinska högskolan.

Några direkta olägenheter för de teoretiska institutionernas gemensamma forskningsverksamhet torde näppeligen vara förknippade med institutionernas uppdelning på ett västligt och ett östligt komplex. Institutionerna föreslås, liksom tidigare, förlagda till samma område, och möjligheterna till kontakt med de kliniska institutionerna och avdelningarna bli oförändrade. De båda institutioner — den patologisk-anatomiska och den bakteriologiska — som mer än övriga institutioner ha en så att säga utåtriktad verksamhet och till betydande del äro engagerade i rent kliniskt arbete, få ett med hänsyn härtill lämpligt avpassat läge.

Den av organisationskommittén förordade lösningen innebär emellertid fördelar ur även andra synpunkter än de ovan berörda. Organisationskommittén har under utformningen av de teoretiska institutionerna haft att beakta även de utrymmeskrav, som skulle föranledas av en till den medicinska högskolan förlagd tandläkarutbildning. Sin avsikt att redan från början så utforma de teoretiska institutionerna, att däri utan olägenhet kunde mottagas studerande från ett tandläkarinstitut i Göteborg, har organisationskommittén emellertid funnit sig böra tillsvidare frångå. Skälet härtill är bland annat den oklarhet, som för närvarande är rådande i fråga om den prekliniska odontologiska undervisningens ordnande. Med hänsyn härtill har organisationskommittén begränsat sig till att tillse, att goda möjligheter till utvidgning av institutionerna finnas. Genom att på sätt organisationskommittén föreslagit förlägga institutionerna till två skilda byggnadskomplex ha avsevärda utvidgningsmöjligheter skapats

framför allt vad gäller det västliga byggnadskomplexet, till vars institutioner — i anatomi, histologi, fysiologi och kemi — den prekliniska tandläkarundervisningen väsentligen skulle komma att förläggas.

De båda byggnadskomplexens förläggning å sjukhusområdet och närmare utformning framgå av ett antal vid betänkandet fogade, av arkitekten G. Birch-Lindgren utarbetade ritningar. Jag torde beträffande dessa få hänvisa till handlingarna i ärendet. Här må endast lämnas en översikt rörande de båda planerade byggnadskomplexens nettoytinnehåll och volym samt de beräknade kostnaderna för deras uppförande.

	Netto- ytinnehåll m ²	Volym m ³	Byggnads- kostnader kronor
Västra institutionskomplexet	11 397	56 000	7 668 000
Östra institutionskomplexet	8 554	31 900	4 487 000
Summa	19 951	87 900	12 155 000.

Det västra institutionskomplexet har förutsatts skola uppföras och helt bekostas av staten. Något anslag har emellertid icke ansetts erforderligt för budgetåret 1948/49. Å det område inom Sahlgrenska sjukhuset, där ifrågavarande institutionsbyggnad är avsedd att förläggas, finnes nu en reservepidemipaviljong, uppförd i början av 1920-talet av Göteborgs stad med bidrag från staten. Denna paviljong, som är mindre lämplig för akut sjukvård, måste rivas för att bereda plats för den nya institutionsbyggnaden. För rivningen, som enligt kommitténs mening bör ombesörjas av staten förutsättas inga särskilda kostnader uppstå.

Det östra institutionskomplexet skall i enlighet med det förslag till avtal mellan staten och Göteborgs stad, som närmare kommer att behandlas i det följande, byggas av staden, varvid dock staten skulle bidra med hälften av kostnaderna eller med 2 243 500 kronor. Något anslag från statens sida för budgetåret 1948/49 har ej ansetts erforderligt. Uppförandet av östra institutionskomplexet förutsätter rivning av på platsen liggande byggnader, djurstall och obduktionsbyggnad. Någon särskild kostnad härför beräknas ej uppkomma.

Organisationskommittén framhåller, att den sålunda beräknade kostnaden för de teoretiska institutionernas uppförande ligger icke oväsentligt högre än den, vartill 1946 års sakkunniga kommit i sina beräkningar. Orsaken härtill vore att söka dels i att utrymmesbehovet vid mera ingående bearbetning visat sig vara större än vad den tidigare beräkningen utvisade och dels i stegrade byggnadskostnader. Medan 1946 års sakkunniga utgått från en byggnadskostnad av 120 kronor per m³, har organisationskommittén ansett sig böra räkna med en motsvarande kostnad av 130 kronor. Vidare hade organisationskommittén i sina kalkyler inräknat ett särskilt belopp (660 000 kronor) för grundkonstruktionerna till de båda institutionskomplexen.

Statskontoret har — under erinran om att byggnadsvolymen för de planerade prekliniska institutionerna enligt organisationskommitténs förslag ökat med i runt tal 33 procent i förhållande till det av 1946 års sakkunniga utarbetade förslaget och att anläggningskostnaderna stegrats med icke mindre än 50 procent — velat starkt betona vikten av att möjligheterna till en begränsning av de förordade utrymmena noga undersökas.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att en ingående granskning från styrelsens sida av de föreslagna byggnadernas inre och yttre utformning icke varit möjlig på den tid, som stått till buds. Av en jämförelse med lokalprogrammet för motsvarande institutioner vid karolinska institutet framginge emellertid, att institutionerna i Göteborg avsetts få betydligt större utrymmen, ehuru elevantalet beräknats bli cirka 35 procent lägre än i Stockholm. Det syntes därför nödvändigt med en noggrann omprövning av lokalprogrammet.

Byggnadsstyrelsen, som funnit utformningen av förslaget i flera avseenden ej helt övertygande, har med hänsyn till uppgiftens storleksordning och allmänna betydelse ansett önskvärt, att denna byggnadsfråga bleve mera allsidigt belyst, innan slutlig ställning togs till hur anläggningen borde utformas. Detta syntes lämpligast kunna ske genom att anordna en arkitekttävling, något som med hänsyn till nuvarande förhållanden på arbetsmarknaden icke syntes behöva fördröja byggnadsarbetenas påbörjande. En sådan allsidig utredning genom tävling kunde beräknas kosta omkring 65 000 kronor. Styrelsen utginge från att, därest tävling avsåges komma till stånd, det uppdroges åt styrelsen att anordna densamma och att den förut antydda omprövningen av lokalprogrammet i samband därmed verkställdes. Mot de av organisationskommittén beräknade kostnaderna för nybyggnaderna har byggnadsstyrelsen i huvudsak icke haft något att erinra.

I ett vid karolinska institutets remissutlåtande fogat yttrande har *professorn i bakteriologi S. Gard* ifrågasatt behovet av nybyggnad för den bakteriologiska institutionen. Professor Gard har till stöd därför anfört i huvudsak följande.

Det bakteriologiska laboratoriet vid Sahlgrenska sjukhuset tillgodoser icke endast sjukhusets behov av bakteriologisk verksamhet utan tjänstgör dessutom som centrallaboratorium för västra och stora delar av mellersta Sverige. Där bedrivs sålunda en mycket omfattande rutinverksamhet och personalen uppgår för närvarande till omkring 50 personer, varav 4 läkare. I medicinalstyrelsens förslag till utbyggnad av landets bakteriologiska laboratorieorganisation förutsattes detta laboratorium komma att fungera som räjonglaboratorium för västra delen av landet, varvid dess föreståndare skulle ha skyldighet att utföra de epidemiologiska utredningar inom räjongen, som kunde påfordras.

Kommittén har utgått från, att den blivande bakteriologiska institutionen skulle samordnas med rutinlaboratoriet, varigenom den för såväl undervisning som forskning viktiga kontakten med praktisk verksamhet

skulle garanteras och institutionen tillförsäkras nödvändigt demonstrationsmaterial. Kommittén har dock ej antytt, hur man tänkt sig detta samordnande organiserat.

Professorn i bakteriologi måste kunna förfoga över ett välutrustat rutinlaboratorium för att kunna ta upp problem inom den kliniska bakteriologin till behandling. Av denna anledning bör han också uppehålla tjänsten som föreståndare för rutinlaboratoriet. De administrativa uppgifter, som åvila ledaren av ett laboratorium av den storleksordning, det här gäller, äro emellertid avsevärda, i all synnerhet om laboratoriet också kommer att få svara för alla inom räjongen behöfliga epidemiologiska utredningar. Det kan icke vara ändamålsenligt att belasta professorn härmed.

Den mest rationella lösningen av detta problem synes mig vara att dela det nuvarande rutinlaboratoriet i två administrativt skilda enheter, ett laboratorium för Sahlgrenska sjukhuset med professorn i bakteriologi som chef och ett fristående centrallaboratorium för Göteborgs stad, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län, det eventuellt blivande räjonglaboratoriet. Organisationen skulle då kunna utformas på exakt samma sätt som vid karolinska institutet med professorn som överläkare vid sjukhusets laboratorium, där en laborator i klinisk bakteriologi under professorn ansvarar för rutinarbetet och samtidigt såsom biträdande lärare handhar en del av undervisningen i ämnet.

Vid uppförandet av det östra sjukhuset kunde lämpligen det där planerade bakteriologiska laboratoriet utbyggas till centrallaboratorium. Härigenom och sedan patologiska institutionen inflyttat i nya lokaler skulle för den bakteriologiska institutionen och sjukhuslaboratoriet kunna disponeras hela den nu för patologerna och bakteriologerna gemensamma byggnaden, vilken torde väl räcka till för sådant ändamål. Nybyggnad för bakteriologiska institutionen skulle sålunda tillsvidare icke vara nödvändig.

Kanslern har biträtt förslaget att uppdelat de permanenta teoretiska institutionerna på två byggnadskomplex samt förutsätter, att myndighet, som besitter särskild sakkunskap på området, kommer att granska ritningarna och kostnadskalkylerna beträffande såväl nu ifrågavarande byggnadsföretag som övriga ifrågasatta byggnads- och inredningsarbeten. *Kanslern* har framhållit vikten av att det noga tillses, att goda utbyggnadsmöjligheter finnas för varje enskild institution och ej endast för byggnadskomplexen som enheter betraktade. Därest undervisning för blivande tandläkare skulle komma att meddelas å de prekliniska institutionerna kunde, framhåller *kanslern*, frågan om utökning av institutionernas lokalutrymmen snart nog bli aktuell.

I anledning av vad professorn Gard anført rörande byggnadsfrågan för den bakteriologiska institutionen har *kanslern* ansett ytterligare utredning erforderlig beträffande ifrågavarande spörsmål.

Permanenta lokaler för klinisk undervisning och forskning.

Erforderliga lokalutrymmen för den kliniska undervisningen — i första hand lokaler för föreläsningar och demonstrationer, utökade utrymmen för

laboratorier samt vissa utrymmen för de studerande, såsom dag- och skrivrum, omklädnadsrum och jourrum — ha av såväl 1946 års sakkunniga som organisationskommittén förutsatts skola komma till stånd i samband med den planerade utbyggnaden av sjukhusväsendet i Göteborg. Beträffande omfattningen av nämnda utbyggnad inhämtas av organisationskommitténs betänkande i huvudsak följande.

Planerna avse i första hand Sahlgrenska sjukhuset och ha beträffande detta sjukhus redan börjat realiseras. Sålunda pågår där för närvarande uppförandet av en byggnad, som kommer att inrymma nya, tidsenligt inredda vårdavdelningar för medicinska och kirurgiska sjukdomar. I den fortsatta till- och ombyggnaden av sjukhuset ingår anordnandet av ytterligare vårdavdelningar för nyssnämnda sjukdomar, helt nya kliniker för neurokirurgi, neurologi och ortopedi, nya polikliniker för medicin och kirurgi, nytt röntgendiagnostiskt institut, avdelning för fysikalisk terapi, centraltandpoliklinik, fysiologiska laboratorier m. m. Rörande anordnandet av en reumatologisk klinik vid sjukhuset pågå förhandlingar mellan pensionsstyrelsen och Göteborgs stads sjukhusdirektion. Genomförandet av till- och ombyggnadsplanerna rörande Sahlgrenska sjukhuset beräknas taga en tid av 4—5 år.

Av större planer på utbyggnad av sjukhusväsendet i Göteborg må vidare nämnas planerna på en helt ny sjukhusanläggning i Göteborgs östra del. I denna anläggning, som är föremål för en begränsad arkitekttävling, avses ingå ett lasarettssjukhus om cirka 700 vårdplatser, inrymmande bland annat kliniker för allergiska samt thorax-kirurgiska sjukdomar, ett epidemisjukhus samt ett sjukhus för kroniskt sjuka. Arbetet med denna sjukhusanläggnings uppförande beräknas kräva en tid av 5—6 år och kommer, enligt vad organisationskommittén inhämtat, att påbörjas snarast efter det nyssnämnda arkitekttävling avgjorts.

Beslut ha redan fattats och anslag anvisats till ombyggnad av Göteborgs barnsjukhus ävensom till viss tillbyggnad av Göteborgs stads tuberkulosjukhus, Renströmska sjukhuset. Utredningar pågå om utvidgning av Lillhagens sjukhus, som är Göteborgs stads sinnessjukhus.

Förutom berörda planer, som alla avse den slutna sjukvården i Göteborg, föreligga, enligt vad organisationskommittén inhämtat, även omfattande planer på den öppna sjukvårdens utbyggnad. Enligt dessa planer avses bland annat ett flertal s. k. fristående polikliniker komma att anordnas på skilda platser inom Göteborg under de närmaste åren.

Av den här lämnade redogörelsen för sjukhusväsendets i Göteborg utbyggnadsplaner torde framgå, att sjukhusväsendet i Göteborg, som redan med nuvarande omfattning innefattar erforderliga förutsättningar för medicinsk undervisning, i en snar framtid kommer att väsentligt utökas kvantitativt såväl som kvalitativt.

Av nu befintliga sjukhus i Göteborg avses förutom Sahlgrenska sjukhuset följande sjukhus tagas i undervisningens tjänst, nämligen Göteborgs barnsjukhus för undervisning i pediatrik och barnkirurgi, Göteborgs epidemisjukhus för undervisningen i epidemiologi, Holtermanska sjukhuset för undervisningen i dermatologi, Renströmska sjukhuset för undervisningen i fysiologi samt Vasa sjukhus för undervisningen i fysikalisk diagnostik. Av de angivna sjukhusen äro, enligt vad organisationskommittén inhämtat, epidemisjukhuset, Holtermanska sjukhuset samt Vasa sjukhus avsedda att

så småningom överförs till den förut berörda nya sjukhusanläggningen i Göteborgs östra del.

Med utgångspunkt från vad 1946 års sakkunniga tidigare förordnat har organisationskommittén funnit följande utrymmen böra anordnas vid Sahlgrenska sjukhuset respektive Renströmska sjukhuset för tillgodoseende av den till dessa sjukhus förlagda kliniska undervisningens och forskningens behov.

Vid Sahlgrenska sjukhuset:

	Ungefärlig nettogolvyta (m ²)
a) 1 större föreläsningssal (för omkring 150 personer) med tillhörande utrymmen	827
b) 2 mindre föreläsningssalar (vardera för omkring 40 personer) med tillhörande utrymmen	245
c) 1 neurofysiologiskt laboratorium	426
d) arbets- och laboratorietrymmen för klinikernas läkare	1 016
e) 3 jourrum för de studerande	64
f) 1 kurssal med laboratorie- och skrivrum m. m. för undervisningen i klinisk laboratorieteknik	294
g) 2 kurssalar med tillhörande utrymmen för undervisningen i oftalmiatrik och otologi	331
h) dag- och skrivrum för de studerande	115

Vid Renströmska sjukhuset:

- i) 2 demonstrations- och laboratorierum .....
- 42

Till förestående av undervisningen direkt betingade lokalbehov kan läggas behovet av utökat personalkök och matsalar vid Sahlgrenska sjukhuset, därest möjlighet skall skapas för de studerande — institutionernas såväl som klinikernas — att mot en låg kostnad intaga sina måltider på sjukhuset.

Beträffande den närmare utformningen av ifrågavarande lokaler torde få hänvisas till sju av arkitekten G. Birch-Lindgren upprättade, handlingarna i ärendet bifogade ritningar.

Kostnaderna för lokalernas anordnande ha beräknats till 1 692 000 kronor, varav staten och staden förutsätts bekosta hälften eller 846 000 kronor vardera. Något anslag för ändamålet har ej ansetts erforderligt för budgetåret 1948/49.

Byggnadsstyrelsen har i huvudsak icke funnit något att erinra mot de av organisationskommittén beräknade kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten.

Kanslern har icke framställt erinran mot vad kommittén i förevarande sammanhang anfört och föreslagit.

Provisoriska lokaler för preklinisk undervisning.

Att färdigställa nybyggnaderna för de permanenta prekliniska institutionerna beräknas taga en tid av omkring fem år. Såväl 1946 års sakkun-

niga som *organisationskommittén* ha därför räknat med att provisoriska lokaler tills vidare måste utnyttjas. Sådana skulle genom tillmötesgående från Göteborgs stads sida kunna få disponeras *dels* inom norra hälften av paviljong I vid Vasa sjukhus och *dels* inom en såsom skolhem tidigare använd fastighet vid Fjärde Långgatan 7. 1946 års sakkunniga föreslog, att sistnämnda fastighet skulle användas för anatomiska och histologiska institutioner samt att fysiologiska, medicinsk-kemiska och farmakologiska institutioner skulle förläggas till lokalerna vid Vasa sjukhus. Enligt de sakkunnigas förslag skulle ifrågasvarande lokaler iordningställas på statens bekostnad för en beräknad sammanlagd kostnad av i runt tal 620 000 kronor.

I fråga om institutioner för allmän patologi och bakteriologi ansågo nyssnämnda sakkunniga, att provisoriska lokaler för dessa institutioner ej behövde anordnas. De sakkunniga förutsatte, att undervisningen i speciell patologi kunde meddelas vid den patologiska avdelningen vid Sahlgrenska sjukhuset. Detta kunde dock tänkas endast såsom ett provisorium av kort varaktighet. Undervisningen i bakteriologi ansågs likaledes av de sakkunniga kunna under en övergångstid, som angavs till ett år, försiggå inom den nuvarande bakteriologiska avdelningen vid Sahlgrenska sjukhuset.

Mot de av de sakkunniga föreslagna åtgärderna anfördes vissa erinringar i remissyttrandena, bland annat av *kanslern*, som även ifrågasatte, huruvida staten borde ikläda sig kostnaden för omfattande byggnadsarbeten å staten icke tillhöriga fastigheter. Det syntes kanslern lämpligare, att staten förhyrde lokalerna av Göteborgs stad.

Inom *organisationskommittén* har sedermera verkställts en överarbetning av de av 1946 års sakkunniga uppgjorda förslagen. De sålunda överarbetade förslagens utformning framgår närmare av tio av arkitekten G. Birch-Lindgren utarbetade ritningar, beträffande vilka torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. De beräknade kostnaderna för arbetena framgå sammanfattningsvis av följande uppställning:

Fastigheten Fjärde Långgatan 7:

byggnadsarbeten	kronor	160 000	
värme- och sanitetstekniska arbeten	»	83 000	
elektrotekniska arbeten	»	17 500	
målningsarbeten	»	12 000	
oförutsett, kontroll etc.	»	30 000	kronor 302 500

Vasa sjukhus:

byggnadsarbeten	kronor	240 000	
värme- och sanitetstekniska arbeten	»	188 000	
elektrotekniska arbeten samt hiss	»	60 000	
målningsarbeten	»	20 000	
arkitektarvode, kontroll etc.	»	29 800	kronor 537 800

Summa kronor 840 300.

I denna kostnadssumma ingå inredningar — skåp, arbetsbord, kokare m. m. — som, efter vad organisationskommittén förvissat sig om, kunna överflyttas till motsvarande permanenta institutioner. Dessa inredningar ha beräknats draga följande kostnader:

Fastigheten Fjärde Långgatan 7	kronor	46 276
Vasa sjukhus.....	»	76 000
		Summa kronor 122 276

Avdragas dessa summor från förut angivna totalkostnader, erhållas de kostnader, som lokalernas ändring och aptering för avsett ändamål enligt de gjorda beräkningarna föranleder i fråga om själva fastigheterna:

Fastigheten Fjärde Långgatan 7 (302 500—46 276) ..	kronor	256 224
Vasa sjukhus (537 800—76 000)	»	461 800
		Summa kronor 718 024

I fråga om sättet för ändringsarbetenas finansiering har organisationskommittén i likhet med kanslern funnit, att arbetena lämpligen borde utföras och bekostas av Göteborgs stad och att lokalerna därefter skulle förhyras av staten för den medicinska högskolans räkning. Vederbörande kommunala myndigheter hade förklarat sig icke ha något att invända mot en sådan anordning.

Beträffande fastigheten Fjärde Långgatan 7 hade drätselkammarens andra avdelning beslutat hos stadsfullmäktige tillstyrka, att den bebyggda västra delen av fastigheten finge uthyras till den medicinska högskolan mot en årlig hyresavgift av 45 900 kronor samt, att byggnaden omändrades i enlighet med det uppgjorda förslaget för en beräknad kostnad av 256 224 kronor, allt under förutsättning att vederbörande statliga myndigheter ej hade något att erinra mot att den obebyggda västra delen av fastigheten utnyttjades såsom tomtplats för annan bebyggelse. — I hyran, som motsvarade en kostnad av 31 kronor 88 öre per kvadratmeter och som bestämts med hänsyn till att omändringsarbetenas andel i hyresavgiften beräknats på grundval av en tioårig amorteringstid, inginge uppvärmning — utom bränsletillägg — renhållning och vatten, men ej elektrisk ström och gas, som ansåges skola ersättas efter sedvanliga normer.

Vidkommande lokalerna inom Vasa sjukhus hade Göteborgs stads sjukhusdirektion beslutat att hos stadsfullmäktige hemställa om bemyndigande att uthyra lokalerna i fråga till den medicinska högskolan mot en årlig hyra under de fem första åren av 54 830 kronor, beräknad med utgångspunkt från förutnämnda omändringskostnader av 461 800 kronor, vilka förutsatts amorterade under tio år. I den föreslagna hyran, som motsvarar en avgift av cirka 23 kronor 80 öre per kvadratmeter, inginge ej värme, som skulle ersättas efter självkostnadspris, samt ej heller vatten, gas och elektrisk ström, vilket skulle ersättas efter för Vasa sjukhus gällande taxor. Vid utsträckning av hyrestiden över fem år föreslås hyran för överskjutande år utgå med 77 780 kronor per år, inklusive värme — dock ej bränsletillägg — och vatten.

Organisationskommittén förordar för sin del, att ifrågavarande lokaler förhyras på angivna villkor, dock att de föreslagna årshyrorna böra sänkas

med skäligt belopp, därest de beräknade omändringskostnaderna skulle komma att underskridas. Givetvis finge man å andra sidan räkna med en höjning av hyresbeloppen, därest ifrågavarande kostnader skulle komma att överskridas. I likhet med 1946 års sakkunniga har kommittén förutsatt, att de anatomiska och histologiska institutionerna skulle inrymmas i fastigheten Fjärde Långgatan 7 samt institutionerna i fysiologi, medicinsk-kemi och farmakologi förläggas till lokalerna inom Vasa sjukhus.

Årskostnaderna för förhyrande av ifrågavarande lokaler till provisoriska teoretiska institutioner ha av organisationskommittén preliminärt beräknats sålunda.

Fastigheten Fjärde Långgatan 7	kronor	45 900	
bränsletillägg, förslagsvis	»	2 100	kronor 48 000
Lokalerna inom Vasa sjukhus	kronor	54 830	
värme, förslagsvis	»	8 170	kronor 63 000
			Summa kronor 111 000.

Hyran förutsättes utgå budgetårsvis i efterskott. Något anslag för ändamålet skulle således ej erfordras för budgetåret 1948/49.

Beträffande eventuellt erforderliga provisoriska lokaler för undervisningen i patologi och bakteriologi har organisationskommittén — som av olika skäl ansett sig icke böra förorda en provisorisk utökning av ifrågavarande avdelningar vid Sahlgrenska sjukhuset — anfört följande.

Rörande de av 1946 års sakkunniga ifrågasatta provisoriska lokalerna för undervisning i patologi respektive bakteriologi delar organisationskommittén i stort sett den uppfattning om deras otillräcklighet, som framförts i remissvaren. Kommittén har också ingående undersökt möjligheterna för att under en kortare övergångstid bereda större utrymme av provisorisk natur åt dessa ämnen. Några andra lokaler än sådana, som lämpa sig för föreläsningar, ha dock icke kunnat anvisas inom befintliga byggnader vid Sahlgrenska sjukhuset. Kommittén har därför undersökt möjligheterna att genom utbyggnad — direkt ansluten eller i annan form — av de patologiska och bakteriologiska avdelningarna vid sjukhuset få en ökning av dessa avdelningar till stånd. Undersökningen har givit vid handen, att en sådan utbyggnad visserligen vore möjlig, men att den även med enkel form och utförande skulle betinga betydande kostnader för att något så när motsvara det avsedda ändamålet. Organisationskommittén har med hänsyn dels härtill och dels till det rådande, sedan dess ytterligare skärpta läget på byggnadsmarknaden ansett sig böra avstå från tanken på att föreslå en provisorisk utökning av de patologiska och bakteriologiska avdelningarna vid Sahlgrenska sjukhuset.

Organisationskommitténs förslag till permanenta lokaler för nu ifrågavarande läroämnen innebär, såsom av det föregående framgår, att nybyggnader, skilda från nybyggnaderna för övriga teoretiska institutioner, uppföras för desamma å sjukhusomstansens östra del invid den där liggande, de nuvarande patologiska och bakteriologiska avdelningarna inrymmande laboratoriebyggnaden. Genomförandet av kommitténs förslag i förevarande avseende torde böra ske i etapper på så sätt, att den patologiska institu-

tionsbyggnaden uppföres först. Detta låter sig göra utan hinder av befintlig bebyggelse. När så skett och den patologiska avdelningen såsom avsetts överflyttat dit, övertager den bakteriologiska avdelningen de ledigblivna lokalerna inom nyssnämnda laboratoriebyggnad. Därigenom erhålles en behöflig utökning av den bakteriologiska avdelningens lokaler, intill dess den planerade nya bakteriologiska institutionen, vilken kommer som nästa etapp i fråga om berörda institutioners anordnande, står färdig.

Undervisningen i allmän patologi meddelas först under den prekliniska utbildningens tredje år. Påbörjas, vilket organisationskommittén förutsätter, ritningsarbetet för den permanenta patologiska institutionen — dess uppförande skall enligt förslaget till avtal mellan staten och Göteborgs stad ombesörjas av staden — omedelbart efter det att beslut fattats om medicinsk undervisning i Göteborg, torde den nya institutionen böra vara färdig att användas, när undervisningen i allmän patologi samt bakteriologi blir aktuell.

För undervisning i speciell patologi, som enligt nuvarande undervisningsplan ingår i den kliniska utbildningen, och som vid denna utbildnings igångsättande samtidigt med den prekliniska blir aktuell praktiskt taget omedelbart, stå däremot inga andra lokaler än de nu inom patologiska avdelningen befintliga samt i övrigt sådana, som inom sjukhuset avdelats för undervisningsändamål, till förfogande. Det finnes emellertid anledning antaga, att undervisningen i speciell patologi skall låta sig genomföras med de begränsade lokala resurser, som stå till buds.

Kanslern har icke haft något att erinra mot vad kommittén föreslagit beträffande provisoriska lokaler för den prekliniska undervisningen och har betonat nödvändigheten av att så snart som möjligt påbörja uppförandet av det östra institutionskomplexet, då detta vore en förutsättning för att lämpliga lokaler skulle kunna beredas för undervisning i ämnena allmän patologi och bakteriologi.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att de angivna kostnaderna för ifrågasatt varande ändringsarbeten icke kunde bedömas utan ingående kännedom om förhållandena på platsen. Den på grundval av dessa kostnadsberäkningar föreslagna hyresöverenskommelsen mellan staten och Göteborgs stad syntes enligt byggnadsstyrelsens uppfattning kunna godtagas.

Provisoriska lokaler för klinisk undervisning.

1946 års sakkunniga framhöllo, att provisoriska lokaler för klinisk undervisning omedelbart kunde disponeras. De sakkunniga hade verkställt inventering av utrymmena vid av den kliniska undervisningen berörda sjukhus, vilken inventering utvisade, att utrymmen kunde avdelas för ändamålet.

Organisationskommittén anser, att de av 1946 års sakkunniga föreslagna utrymmena äro användbara såsom provisoriska lokaler för klinisk undervisning. På några undantag när stode de ännu till förfogande för den tilltänkta uppgiften. Med tanke på lokalfrågan mötte sålunda, framhåller

kommittén, inga större svårigheter att omedelbart efter ett beslut om medicinsk högskola i Göteborg påbörja klinisk undervisning därstädes.

Kommittén hade förvissat sig om att ifrågakommande lokaler utan kostnad skulle ställas till undervisningens förfogande.

Kanslern har lämnat vad i detta sammanhang förordats utan erinran.

Departementschefen. Upprättandet av en medicinsk läroanstalt i Göteborg måste, såsom av utredningen framgår, föranleda rätt omfattande åtgärder för att erhålla tjänliga lokaler för undervisning och forskning. Organisationskommitténs förslag i fråga om lokalerna innebär i korthet, att för de prekliniska institutionerna skulle å Sahlgrenska sjukhusets område uppföras två institutionskomplex — varav det ena avsetts för de patologiska och bakteriologiska institutionerna och det andra för övriga prekliniska institutioner — samt att för den kliniska undervisningen erforderliga utrymmen skulle tillskapas i samband med den planerade och delvis redan påbörjade utbyggnaden av sjukhusväsendet i Göteborg. Kostnaderna för statsverket för dessa byggnader ha beräknats till i avrundade tal 9 912 000 kronor för den prekliniska och 846 000 kronor för den kliniska undervisningen. Såsom provisoriska lokaler för preklinisk undervisning i avvaktan på färdigställandet av nyssnämnda nybyggnader har organisationskommittén räknat med iordningställande på Göteborgs stads bekostnad av vissa staden tillhöriga fastigheter, nämligen Fjärde Långgatan 7 och paviljong I inom Vasa sjukhus, vilka lokaler sedan skulle förhyras av staten för högskolans räkning för en beräknad årlig hyra av 111 000 kronor under de fem första åren. För den kliniska undervisningen under provisorietiden har kommittén förvissat sig om att godtagbara lokaler skulle utan kostnad för statsverket ställas till förfogande.

Organisationskommitténs förslag till nybyggnader för de prekliniska institutionerna innebär, såsom statskontoret framhållit, en avsevärd ökning av utrymmena i förhållande till det av 1946 års sakkunniga utarbetade förslaget. Det kan ifrågasättas, om icke en viss beskäring av lokalprogrammet åtminstone för de rent statliga institutionerna skulle vara möjlig utan men för undervisning och forskning. Det synes mig icke möjligt att utan ytterligare noggrann utredning taga ställning till detta omfattande och betydelsefulla byggnadsprojekts närmare utformning. Jag delar byggnadsstyrelsens uppfattning, att den ytterligare utredning, som synes påkallad, bäst torde kunna ske genom en allmän arkitektävling. Denna torde böra omfatta hela det byggnadskomplex, som skall inrymma de fem teoretiska institutioner, för vars uppförande och drift staten enligt avtalsförslaget skall svara. Jag förordar därför, att en dylik tävling kommer till stånd och att det uppdrages åt byggnadsstyrelsen att anordna densamma. I samband därmed torde inom byggnadsstyrelsen, i samråd med organisationskommittén för den medicinska högskolan och den exper-

tis i övrigt, som må befinnas erforderlig, en noggrann omprövning av lokalprogrammet böra ske, varvid även bör beaktas vad kanslern anfört rörande angelägenheten av att byggnaderna så utformas, att goda möjligheter till utvidgning av varje enskild institution finnas. Det av professorn Gard berörda spörsmålet rörande nybyggnad för den bakteriologiska institutionen innefattar frågor, som det i första hand bör ankomma på vederbörande kommunala myndigheter att överväga.

För anordnande av den förordade arkitekttävlingen och för bestridande av kostnaderna för de utredningsarbeten inom byggnadsstyrelsen, som, enligt vad jag nyss anfört, böra ligga till grund för tävlingen, torde för nästa budgetår böra anvisas ett investeringsanslag av 150 000 kronor. Jag förutsätter därvid, att från anslaget även skall utgå vederbörliga ersättningar för de på uppdrag av organisationskommittén upprättade skissritningarna m. m.

I fråga om permanenta lokaler för den kliniska undervisningen och forskningen har jag icke funnit anledning till enrinran mot vad organisationskommittén i sådant hänseende förordat. Jag anser mig även kunna godtaga förslaget, att de beräknade kostnaderna för behövliga byggnadsarbeten skola delas lika mellan staten och Göteborgs stad. Någon medelsanvisning för ändamålet är icke erforderlig för budgetåret 1948/49.

Beträffande det av organisationskommittén framlagda förslaget om anordnande av provisoriska lokaler för undervisningen i de prekliniska ämnena anatomi, histologi, fysiologi, medicinsk-kemi och farmakologi i avvaktan på färdigställandet av de planerade nybyggnaderna vill jag i likhet med byggnadsstyrelsen framhålla, att det givetvis är svårt att utan närmare kännedom om förhållandena på ort och ställe bedöma skäligheten av de beräknade kostnaderna för de ifrågasatta omändringsarbetena inom fastigheterna Fjärde Långgatan 7 och paviljong I inom Vasa sjukhus. Då de ifrågasatta åtgärderna emellertid synas ägnade att bereda förhållandevis tillfredsställande lokaler för den prekliniska undervisningen under en övergångstid, vilken med hänsyn till rådande svårigheter på byggnadsmarknaden icke torde böra beräknas alltför kort, och då de föreslagna principerna för hyresöverenskommelse mellan staten och Göteborgs stad synas mig kunna godtagas, anser jag mig kunna tillstyrka kommitténs förslag i denna del. Jag förutsätter därvid, att de föreslagna årshyror böra sänkas respektive höjas med skäliga belopp, därest de beräknade omändringskostnaderna skulle komma att under- respektive överskridas, ävensom att hyra icke skall utgå för tid före den 1 juli 1949, i vart fall icke beträffande lokalerna inom Vasa sjukhus. Det torde böra ankomma på organisationskommittén, vilken jag förutsätter kommer att fortsätta sin verksamhet såsom administrativt ledande organ under högskolans uppbyggnad, att följa och

övervaka omändringsarbetena ävensom att kontrollera de därmed förenade kostnaderna.

Hyresutgifterna för nu ifrågavarande provisoriska lokaler torde böra bestridas av till byggnadsstyrelsens förfogande stående medel.

Några särskilda provisoriska anordningar för den prekliniska undervisningen i patologi och bakteriologi ha icke av organisationskommittén ifrågasatts med hänsyn till de betydande kostnader, som skulle vara förknippade därmed. Kommittén har räknat med, att den planerade nybyggnaden för de patologiska och bakteriologiska institutionerna skulle kunna färdigställas så snart, att den patologiska undervisningen, som meddelas först under den prekliniska undervisningens tredje år, omedelbart skulle kunna förläggas dit och den bakteriologiska undervisningen då kunna beredas förbättrade provisoriska utrymmen i den laboratoriebyggnad, som nu inrymmer de patologiska och bakteriologiska avdelningarna vid Sahlgrenska sjukhuset. Jag finner det i hög grad angeläget, att dessa planer förverkligas, då eljest mycket stora svårigheter skulle uppstå för undervisningen i dessa ämnen.

Mitt förslag om att den kliniska undervisningen skall påbörjas först vårterminen 1952 kommer givetvis att påverka behovet av provisoriska lokaler för nämnda undervisning. Vid ifrågavarande tidpunkt torde man kunna räkna med, att åtminstone en del av de planerade permanenta kliniska lokalerna hunnit färdigställas, och i den mån så ej är fallet synas enligt vad organisationskommittén anfört möjligheter erbjuda sig att temporärt få disponera sådana lokaler utan särskild kostnad för statsverket.

IV. Utrustning.

1946 års sakkunniga framhöllo, att en exakt beräkning av de olika institutionernas utrustningskostnader ej kunde göras. De sakkunniga begränsade sig därför till att ange en approximativ klumpsumma för de olika institutionernas utrustning, avseende för de prekliniska institutionerna en första andel att utgå första året. De belopp, som sålunda angåvos, voro vid fullständig medicinsk undervisning följande.

anatomiska institutionen	kronor	100 000
histologiska »	»	100 000
medicinskt-kemiska institutionen	»	150 000
fysiologiska »	»	150 000
farmakologiska »	»	100 000
bakteriologiska »	»	100 000
patologisk-anatomiska »	»	225 000
klinikerna	»	100 000
biblioteket (del av engångsanslag, avsett att utgå under 5 år)	»	20 000

Summa kronor 1 045 000.

Av *remissinstanserna* var det endast universitetskanslern, som berörde utrustningsfrågan. Kanslern framhöll, att en kompletterande utredning av frågan borde verkställas.

Organisationskommittén har låtit utarbeta förslag till utrustning av de olika prekliniska och kliniska institutionerna. Kommittén har beträffande principerna för utformandet av förslagen anfört följande.

Förslagen till utrustning av de provisoriska prekliniska institutioner, som förutsättas komma att anordnas, samt av klinikerna ha detaljutformats i görligaste mån. Rörande utrustningen av de permanenta prekliniska institutionerna har däremot någon detaljmässig uppställning ej gjorts med undantag av den patologisk-anatomiska institutionen. Utrustningen av de teoretiska institutionerna — undantagandes den patologisk-anatomiska — blir aktuell först om 4—5 år eller senare. För att kunna bestämma utrustningen är det bland annat nödvändigt att närmare känna arten och omfattningen av den vetenskapliga verksamhet, som vid nämnda tidpunkt eller senare skall bedrivas inom institutionerna i fråga. Detta kan av naturliga skäl ej bedömas på nuvarande stadium. Det finnes också anledning antaga, att utvecklingen kommer att tillföra de teoretiska institutionerna nya apparater och instrument eller förbättrade typer av nu förekommande sådana, som på ett avgörande sätt kunna komma att påverka den slutgiltiga utrustningen. Jämväl andra faktorer kunna tänkas verka influerande därpå. Det är vidare ur ren kostnadssynpunkt icke heller möjligt att under nu rådande förhållanden med någon grad av exakthet bedöma de priser, som komma att gälla om 4—5 år eller senare. Med hänsyn till dessa förhållanden har organisationskommittén beträffande de permanenta prekliniska institutionerna begränsat sig till att angiva ungefärliga kostnadsbelopp för utrustningens komplettering vid överflyttningen från de provisoriska till de permanenta lokalerna. Dessa ungefärliga kostnadsbelopp äro, tillsammans med kostnaderna för de provisoriska institutionernas utrustning, att betrakta som den ram, inom vilken institutionernas grundutrustning förutsättes kunna åstadkommas.

För de provisoriska institutionernas samt klinikernas utrustning upprättade listor ha kostnadsberäknats på grundval av nu gällande priser. Utrustningens omfattning och art i fråga om de provisoriska prekliniska institutionerna motsvarar i stort sett den standard, som under senare år tillämpats eller avsetts att tillämpas vid utrustning av motsvarande institutioner på andra håll. De provisoriska institutionernas inredning med skåp, hyllor, bord m. m. har utformats med tanke på överflyttning till de permanenta institutionerna. Vissa närmare angivna belopp ha upptagits för sådan i samband med ändringsarbetena för de provisoriska institutionslokalerna beräknad inredning, som kan komma till användning inom de permanenta lokalerna och därför lämpligen bör undantagas från den hyresavgift, som den medicinska högskolan har att erlægga till Göteborgs stad för de provisoriska lokalerna.

Preklinisk undervisning.

De av organisationskommittén beräknade kostnaderna för utrustning av de prekliniska institutionerna framgå av följande sammanställning.

Provisoriska institutioner:

Anatomiska institutionen	} kronor	441 965	
Histologiska »			
Fysiologiska »			202 745
Medicinsk-kemiska institutionen			198 235
Farmakologiska »			206 290
Inredning, beräknad av arkitekten Gustaf Birch-Lindgren m. fl. inom fastigheten Fjärde Långgatan	kronor	46 276	
» Vasa sjukhus	76 000	122 276	
För institutionerna inom Vasa sjukhus gemensamma lokaler:			
föreläsningssalar	»	54 000	
fotografiskt laboratorium	»	2 000	
djurstallar	»	14 850	
verkstäder	»	91 750	
Summa för provisoriska institutioner	kronor	1 334 111	
eller avrundat »	»	1 335 000	

Permanent institutioner:

Institutionerna.

Anatomiska institutionen (tilläggsanslag)	kronor	150 000
Histologiska »	»	165 000
Fysiologiska »	»	200 000
Medicinsk-kemiska »	»	200 000
Farmakologiska »	»	140 000
Patologiska » (grundanslag)	»	230 000
Bakteriologiska » (exklusive speciell patologi) (grundanslag)	»	267 000

Gemensamma utrymmen m. m.

Västra institutionskomplexet:

föreläsningssalar (tilläggsanslag)	kronor	10 000
djurstallar »	»	50 000
verkstäder »	»	70 000
bibliotek (grundanslag; ej litteratur)	»	35 000
administrativa lokaler m. m. (grundanslag)	»	5 000

Östra institutionskomplexet:

föreläsningssal (grundanslag)	»	30 000
kapell (grundanslag)	»	25 000

Summa för permanenta institutioner kronor 1 577 000

Summa för preklinisk undervisning (1 335 000 + 1 577 000) kronor 2 912 000.

Kommittén framhåller, att av den sålunda beräknade utrustningskostnaden för den prekliniska undervisningen skulle för budgetåret 1948/49 behöva anvisas ett till 490 000 (441 965 + 46 276) kronor avrundat belopp, avseende utrustning och därtill hänförlig inredning av de provisoriska institutionerna i anatomi och histologi.

Klinisk undervisning.

Under tiden för uppförandet av planerade nybyggnader vid Sahlgrenska sjukhuset avses, som förut nämnts, den kliniska undervisningen komma att äga rum i befintliga lokaler. Organisationskommittén har förvissat sig om, att apparater, instrument etc., som sjukhuset disponerar över, komma att kostnadsfritt ställas till undervisningens förfogande. Kommittén framhåller dock, att viss apparat- och instrumentutrustning torde böra nyanskaffas. Kommittén har därför från vederbörande klinikchefer infordrat uppgifter å behövlig sådan anskaffning, vilka uppgifter efter granskning sammanställts i efterföljande tablå. I denna har därjämte angivits de erforderliga årsanslagen för institutionernas förseende med materiel m. m., vilka anslag beräknats i överensstämmelse med beslut av 1947 års riksdag beträffande övriga medicinska högskolor.

	Engångsanslag för budgetåret 1948/49, kronor	Anslag till materiel m. m. för budgetåret 1948/49, kronor
Institutionen för speciell patologi	27 000	9 800
Medicinska kliniken	4 500	16 000
Kliniken för lungsjuka	2 200	6 000
Pediatrika kliniken	5 000	9 400
Kirurgiska kliniken	4 500	16 000
Neurologiska kliniken	4 200	6 000
Ortopediska kliniken	2 600	6 000
Obstetrisk-gynekologiska kliniken	10 000	11 500
Oftalmiatrika kliniken	17 200	8 000
Kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar	20 000	11 000
Dermato-venereologiska kliniken	6 500	2 000
Psykiatriska kliniken	6 400	15 000
Röntgendiagnostiska avdelningen	13 700	10 000
Radioterapeutiska kliniken	4 000	4 000
Kliniskt-kemiska centrallaboratoriet	9 100	8 500
Summa kronor	136 900	139 200

Förutom nyss angivna utrustning för de egentliga klinikerna erfordras jämväl, framhåller kommittén, utrustning för de övriga utrymmen, som erfordras för den kliniska undervisningen, nämligen föreläsningssalar, laboratorier, kurssalar m. m. Enligt det av kommittén uppgjorda förslaget till avtal mellan staten och Göteborgs stad skulle kostnaderna för dessa lokalers utrustning med instrument, apparater och dylikt bestridas av staten, medan i fråga om lokalernas förseende med möbler och dylikt staten och staden

förutsatts skola bestrida hälften var av kostnaderna. Enligt av organisationskommittén verkställda approximativa beräkningar skulle de på statsverket fallande kostnaderna för nu ifrågavarande utrustning belöpa sig till i runt tal 205 000 kronor.

Den sammanlagda utrustningskostnaden av engångskaraktär för den kliniska undervisningen skulle sålunda uppgå till (136 900 + 205 000 =) 341 900 kronor eller avrundat 342 000 kronor. Härav har kommittén för budgetåret 1948/49 ansett ett belopp av 137 000 kronor erforderligt, avseende i förestående tablå angivna kliniker och institutioner.

Sammanfattning.

Enligt organisationskommitténs beräkningar skulle sålunda den medicinska högskolans utrustning betinga följande på statsverket fallande kostnader:

Prekliniska institutioner	kronor 2 912 000
Kliniska »	» 342 000
	<hr/>
	Summa kronor 3 254 000

Härav har för budgetåret 1948/49 beräknats ett belopp av (490 000 + 137 000 =) 627 000 kronor.

Kanslern har i anslutning till sin ståndpunkt, att till en början endast preklinisk undervisning bör anordnas och att denna skall igångsättas först hösten 1949, tills vidare funnit medelsanvisning erforderlig endast för utrustning av de prekliniska institutionerna. Enär huvuddelen av den av kommittén till (441 965 + 46 300 =) 488 265 kronor eller, i avrundat belopp, 490 000 kronor kostnadsberäknade utrustningen och inredningen av de provisoriska institutionerna i anatomi och histologi måste anskaffas eller åtminstone beställas under budgetåret 1948/49, har kanslern hemställt om anvisande för nämnda budgetår av (450 000 + 46 300 =) 496 300 kronor för detta ändamål.

Departementschefen. Såsom organisationskommittén framhållit är det av naturliga skäl icke möjligt att redan nu bedöma de slutliga kostnaderna för utrustning till den medicinska högskolan. Man torde kunna utgå ifrån att frågan om utrustningen av de permanenta prekliniska institutionerna icke blir aktuell förrän tidigast om 5 à 6 år. Innan dess kan den snabba utvecklingen på detta område ha frambragt nya rön, som på ett avgörande sätt komma att påverka utrustningsprogrammet. Vidare bör framhållas vanskligheten av att med nuvarande fluktuationer i prisnivån göra några mer tillförlitliga kostnadskalkyler. Ett ställningstagande redan nu till utrustningsfrågan i hela dess vidd synes icke heller ur högskolans synpunkt erforderligt; den torde böra lösas successivt alltefter den medicinska under-

visningens fortgående utbyggnad. Till principerna för fördelningen mellan staten och Göteborgs stad av vissa utrustningskostnader tager jag ställning i det följande vid behandlingen av det framlagda förslaget till avtal mellan ifrågavarande parter.

För tillfället aktuell är endast frågan om den utrustning och inredning, som kräves för undervisningens igångsättande hösten 1949 vid de provisoriska anatomiska och histologiska institutionerna. Organisationskommittén har beräknat kostnaden för nämnda utrustning m. m. till i runt tal 490 000 kronor. Kanslern, som icke funnit anledning till erinran mot dessa beräkningar, har ansett hela beloppet böra anvisas redan för nästa budgetår. För egen del finner jag tillräckligt, om endast en del av beloppet, lämpligen 300 000 kronor, nu anvisas men bemyndigande lämnas organisationskommittén att träffa avtal om leverans av utrustning och inredning för ifrågavarande provisoriska institutioner inom en kostnadsram av 490 000 kronor. Jag förutsätter då, att återstoden av detta belopp eller 190 000 kronor kommer att anvisas för budgetåret 1949/50.

V. Personalorganisation.

Organisationskommittén har ansett sig böra framlägga förslag till två alternativa personalförteckningar för den medicinska högskolan, varav den ena ansluter sig till kommitténs förslag att den kliniska undervisningen skall igångsättas samtidigt med den prekliniska och den andra avser personalbehovet för den händelse klinisk undervisning kommer att påbörjas först sedan de första medicine kandidaterna utbildats. De föreslagna personalförteckningarna innefatta vissa jämkningar i förhållande till av 1946 års sakkunniga framlagt förslag. Beträffande de allmänna riktlinjerna för beräkningen av personalbehovet har organisationskommittén anfört i huvudsak följande.

Förslaget till personalorganisation är baserat på det i 1946 års sakkunnigas betänkande innefattade förslaget till personalstat, vilket av organisationskommittén överarbetats. Vid överarbetningen ha justeringar gjorts i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition 1947: 272 angående vissa anslag till universiteten och den medicinska undervisningen m. m. och till därav föranlett riksdagsbeslut. Organisationskommittén har vid överarbetningen vidare haft att taga ställning till de erinringar mot 1946 års sakkunnigas betänkande, vilka framfördes i remissutlåtandena rörande detsamma. Remissutlåtandena gingo, i den mån de berörde personalorganisationen, i allmänhet ut på en ökning av vad 1946 års sakkunniga därutinnan föreslagit. Remissutlåtandena anslö sig härvid i väsentliga delar till vad de medicinska högskolornas organisationskommitté (MHO) föreslagit i sitt första betänkande (SOU 1946: 76) rörande den medicinska forskningens främjande vid de teoretiska institutionerna. I den mån MHO:s nu ifrågavarande förslag varit föremål för prövning och beslut av 1947 års riksdag

ha de ändringar, som påyrkats i remissutlåtandena, iakttagits vid utarbetandet av föreliggande förslag till personalorganisation.

Numera har de medicinska högskolornas organisationskommitté framlagt ett andra betänkande (SOU 1947: 66), innefattande förslag till organisatoriska åtgärder för den medicinska forskningens främjande vid de kliniska institutionerna. I betänkandet föreslås bland annat en väsentlig utökning av läkarpersonalen vid undervisningssjukhusen. Organisationskommittén har i princip ingenting att erinra mot MHO:s förslag, för vilkas realiserande goda skäl synas tala. Organisationskommittén har dock med hänsyn till att de av MHO framlagda förslagen ännu icke varit föremål för statsmakternas prövning ej ansett sig böra grunda sina beräkningar av personalbehovet vid de av undervisningen berörda kliniska avdelningarna och institutionerna på MHO:s utredning.

Vid uppgörandet av föreliggande förslag till personalorganisation har organisationskommittén i övrigt följt de principer, som tillämpas vid de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund samt vid karolinska institutet. Med hänsyn till antalet elever, som den medicinska högskolan i Göteborg avses mottaga, ansluter sig förslaget till personalorganisation närmast till vad som gäller vid den medicinska fakulteten i Lund. Förhållandena i Lund torde också i väsentliga delar överensstämma med dem, som komma att gälla i Göteborg. Såväl i Lund som i Göteborg är sålunda den medicinska undervisningen knuten till ett kommunalt sjukhus. För Göteborg speciella förhållanden, såsom vårdavdelningarnas storlek samt antalet kurser per år, ha dock föranlett jämkningar eller avvikelser från vad som tillämpas i Lund.

Organisationskommittén utgår, såsom tidigare framhållits, från att den kliniska undervisningen igångsättes samtidigt med den prekliniska. Innan den sistnämnda undervisningen utbyggts till att omfatta samtliga discipliner, vilket beräknas taga en tid av omkring 2 1/2 år, torde man få räkna med ett relativt ringa studentantal. Organisationskommittén har också föreslagit, att antalet intagningar till den kliniska utbildningen under denna uppbyggnadsperiod begränsas till två per år med 20 studerande i varje för att, sedan undervisningen fullt utbyggts och medicine kandidatexamen börjat avläggas i Göteborg, utökas till tre intagningar per år med oförändrat antal studerande i varje intagning. På grund av den kliniska undervisningens sålunda begränsade omfattning innefattar organisationskommitténs förslag till personalstat under uppbyggnadstiden, d. v. s. under de tre första åren, ett mindre antal professorer, biträdande lärare och lärare i de kliniska ämnena än vad som därefter beräknas vara erforderligt. Av samma skäl ha lärararvodena i vissa fall föreslagits utgå med lägre belopp under uppbyggnadstiden än efter dennas slut, då vederbörande lärares arbetsbördan genom intagningarnas ökning från två till tre per år ökas i motsvarande mån.

I efterföljande sammanställningar lämnas en översikt av personalbehovet i anslutning till organisationskommitténs förslag. Alt. I avser därvid personalorganisationen vid ett samtidigt igångsättande av den prekliniska och den kliniska undervisningen och alt. II vid ett påbörjande av den kliniska undervisningen först sedan de första medicine kandidaterna utbildats eller från och med budgetåret 1951/52. Från och med

nämnda budgetår beräknas alltså högskolans verksamhet även vid tillämpning av alt. II vara fullt utbyggd. I fråga om de olika befattningarnas fördelning på skilda institutioner och kliniker torde få hänvisas till framställningen i kommitténs betänkande.

A. Professorer och lärare.

	1948/49					1949/50				1950/51				1951/52					
	Professorer	Laboratorer Prosektorer	Biträdande lärare	Lärare		Professorer	Laboratorer Prosektorer	Biträdande lärare	Lärare		Professorer	Laboratorer Prosektorer	Biträdande lärare	Lärare		Professorer	Laboratorer Prosektorer	Biträdande lärare	Lärare
Alt. I . . .	16 ¹	6 ¹	9	19		18 ²	8 ²	9	19		18	8	9	18		21	9	16	18
Alt. II . . .	5 ¹	5 ¹	—	—		7 ¹	7 ¹	—	—		10 ¹	8 ³	4 ⁴	3 ⁴		21	9	16	18

¹ Därav 3 från den 1 januari 1949.

² » 2 » » » » 1950.

³ » 1 » » » » 1951.

⁴ Från den 1 januari 1951.

Av de vid alt. II för budgetåret 1948/49 beräknade professorerna och laboratorerna (prosektorerna) avses en professor och en prosektor för vardera ämnet anatomi och histologi, vilka tjänster äro erforderliga från budgetårets början, samt en professor och en laborator för ett vart av ämnena fysiologi, medicinsk-kemi och farmakologi, vilka tjänster förut-sätts inrättade först från den 1 januari 1949.

Vidare bör nämnas, att kommittén vid fullt utbyggd organisation, alltså från och med budgetåret 1951/52, räknat med två professurer i vardera ämnet medicin och kirurgi.

B. Assistenten och amanuenser.

	1948/49					1949/50					1950/51					1951/52				
	1. assistent	2. assistent	Klinik- amanuens	1. amanuens	3. amanuens	1. assistent	2. assistent	Klinik- amanuens	1. amanuens	3. amanuens	1. assistent	2. assistent	Klinik- amanuens	1. amanuens	3. amanuens	1. assistent	2. assistent	Klinik- amanuens	1. amanuens	3. amanuens
Alt. I . . .	2	1	18	4	8	5	3	18	8	13	7	4	18	10	14	8	4	25	12	11
Alt. II . . .	2	1	—	3	4	5	3	—	7	9	8 ¹	4	6 ²	10 ¹	11 ¹	8	4	25	12	11

¹ Därav 1 från den 1 januari 1951.

² Från den 1 januari 1951.

C. Vissa tjänstemän vid den medicinska högskolans samlingar och inrättningar m. m.

a) Tjänstemän å ordinarie stat.

	1948/49		1949/50		1950/51		1951/52	
	Preparator Ca 14	Instrument- makare Ca 14	Preparator Ca 14	Instrument- makare Ca 14	Preparator Ca 14	Instrument- makare Ca 14	Preparator Ca 14	Instrument- makare Ca 14
Alt. I och II	4 ¹	—	6 ¹	1	6	1	6	1

¹ Därav 2 från den 1 januari 1949.

b) Tjänstemän å extra ordinarie stat.

	1948/49				1949/50				1950/51				1951/52			
	Laboratorie- biträden (Ce 11)	Kansli- biträden (Ce 11)	Institutions- vaktmästare (Ce 11)	Kontors- biträden (Ce 8)	Laboratorie- biträden (Ce 11)	Kansli- biträden (Ce 11)	Institutions- vaktmästare (Ce 11)	Kontors- biträden (Ce 8)	Laboratorie- biträden (Ce 11)	Kansli- biträden (Ce 11)	Institutions- vaktmästare (Ce 11)	Kontors- biträden (Ce 8)	Laboratorie- biträden (Ce 11)	Kansli- biträden (Ce 11)	Institutions- vaktmästare (Ce 11)	Kontors- biträden (Ce 8)
Alt. I . . .	15	2	5 ¹	3	21	5	7 ²	3	24	7	7	3	26	7	7	3
Alt. II . . .	4	2	5 ¹	—	10	5	7 ²	—	17	9	7	—	26	7	7	3

¹ Därav 3 från den 1 januari 1949.

² » 2 » » » » 1950.

I anslutning till det sålunda beräknade personalbehovet har organisationskommittén upprättat två alternativa avlöningsstater för den medicinska högskolan, hänförande sig till motsvarande alternativ i fråga om beräkningen av personalbehovet. Av följande sammanställning framgå de beräknade avlöningsstaternas slutsummor; beträffande avlöningsstaternas detaljer torde få hänvisas till betänkandet.

	Avlöningsstatens slutsumma i kronor för budgetåret			
	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52
Alt. I	671 000	874 000	966 000	1 132 000
Alt. II	189 000	392 000	628 000	1 132 000

Härtill kommer kostnader för dyrtidstillägg, kristillägg, provisoriskt lönetillägg och provisorisk avlöningsförstärkning, vilka kostnader enligt nu gällande principer bestridas från särskilda anslag å riksstaten.

I likhet med 1946 års sakkunniga har organisationskommittén icke ansett sig böra föreslå omedelbart inrättande av docent- och forskarstipendier, enär det förmodligen komme att dröja någon tid, innan den medicinska högskolan hade därför meriterade personer. Kommittén har förutsatt, att dylika stipendier komma att inrättas, när lärarkollegiet funne det påkallat och gjorde framställning därom. — Däremot vore det enligt kommitténs mening av stor betydelse, om stipendier för högre vetenskapliga studier kunde inrättas vid högskolan (förslagsvis 4 à 5 doktorandstipendier). Det syntes böra ankomma på den myndighet, som komme att företräda högskolan, att i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1949/50 framlägga förslag i ämnet.

Kanslern framhåller, att det icke varit honom möjligt att på den korta tid, som stått till buds, i detalj taga ställning till organisationskommitténs förslag beträffande personalorganisationen. I nu förevarande sammanhang syntes det icke heller erforderligt att till prövning upptaga personalorganisationen annat än i fråga om de båda teoretiska ämnen — anatomi och histologi — vari undervisning skall meddelas under första utbildningsåret, d. v. s. enligt kanslerns förslag läsåret 1949/50 (enligt kommittén läsåret 1948/49). *Kanslern* har icke haft något att erinra mot kommitténs förslag i nämnda hänseende. Även om ingen undervisning skulle komma att äga rum under budgetåret 1948/49 måste dock, framhåller *kanslern*, vissa befattningshavare förordnas och vissa anslag beviljas för att möjliggöra anskaffande av behövlig undervisningsmateriel i anatomi och histologi samt vidtagande av övriga erforderliga förberedande åtgärder för undervisningens igångsättande hösten 1949.

Kanslern föreslår, att en professors- och en prosektorsbefattning i anatomi inrättas från och med den 1 juli 1948 och att motsvarande befattningar i histologi — i vilket ämne undervisning äger rum först vårterminen 1950 — inrättas från och med den 1 januari 1949. Vidare föreslås anvisande av 30 000 kronor för anställande av den tekniska personal, som är erforderlig för anskaffande av undervisningsmateriel i nämnda ämnen. *Kanslern* framhåller, att stora fordringar måste ställas på den tekniska skickligheten hos denna personal, varför avlöningsförmånerna måste utmätas under hänsynstagande härtill. Det syntes böra ankomma på organisationskommittén att efter förslag av vederbörande professor bestämma arvodesbeloppen. *Kanslern* har vidare anfört följande.

På grund av den tidsödande befordringsproceduren komma professors- och laboratorsbefattningarna sannolikt att under större delen av budgetåret uppehållas av vikarier, hämtade från någon av de andra medicinska högskolorna. Dessa vikarier, som måste vara väl meriterade i vetenskapligt hänseende, torde säkerligen ha bostad och familj på annan ort än Göteborg och få därför vidkännas avsevärda extra utgifter för resor till och uppehälle i nämnda stad. Det normala vikariearvodet bör med hänsyn härtill undergå förhöjning med ett av *Kungl. Maj:t* bestämt månatligt belopp. Under vakanstiden torde arvoden till vikarierna å här ifrågavarande tjänster böra utgå från posten till avlöning åt de ordinarie befattningshavarna.

Slutligen framhåller *kanslern*, att personalorganisationen vid klinikerna i Göteborg givetvis måste komma att röna inflytande av den ställning, som statsmakterna komme att intaga till det av medicinska högskolornas organisationskommitté framlagda förslaget (SOU 1947:66) till förstärkning av den å undervisningsklinikerna anställda personalen.

Rörande principerna för tillsättning av professors- och laboratorstjänst, förenad med befattning som över-

läkare eller institutionschef vid Göteborgs stads sjukhus, ha olika meningar gjort sig gällande. *Organisationskommittén* har, i likhet med *medicinska fakulteten i Lund*, funnit skäl tala för att sjukhusdirektionen i Göteborg tillerkännes rätt att, innan tillsättningsförfarandet överlämnas till kanslern, avge yttrande över å förslagsrum uppsattas lämplighet såsom överläkare respektive institutionschef. Kommittén har erinrat om att Kungl. Maj:t genom beslut den 28 november 1947 uppdragit åt kanslern att verkställa utredning rörande ändring av universitetsstatuterna i sådan riktning, att vid tillsättning av professorer i kliniska ämnen vederbörlig hänsyn även skulle tagas till sökandes ådagalagda skicklighet att utöva läkaryrket. En ledamot av kommittén, *professorn G. Blix*, har reserverat sig mot kommitténs uppfattning och uttalat, att enligt hans åsikt starka skäl talade för att för samtliga kliniska professorer i riket införa en bestämmelse av samma innebörd som gäller vid tillsättningen av professor i psykiatri, nämligen att medicinalstyrelsen har att pröva den sökandes kompetens till den med professuren förenade överläkartjänsten. — *Medicinalstyrelsen* har visserligen funnit vissa skäl tala för professor Blix' förslag men med hänsyn till den pågående utredningen rörande detta spörsmål har styrelsen ansett sig tills vidare böra ansluta sig till kommitténs förslag. En reservant inom medicinalstyrelsen, *medicinalrådet R. Bergman*, har tillstyrkt professor Blix' förslag.

Medicinska fakulteten i Uppsala och *karolinska institutets lärarkollegium* ha för sin del uttalat, att tillsättningen av berörda tjänster uteslutande borde ske enligt universitetsstatuternas föreskrifter, d. v. s. utan yttranderätt för sjukhusdirektionen. — *Kanslern*, som ej velat motsätta sig, att sjukhusdirektionen får avgiva yttrande, har anfört följande.

Vid handläggningen av ett akademiskt befordringsärende bör man skilja mellan fordringarna för kompetensförklaring (»sökandes skicklighet till befattningen») och grunderna för den inbördes placeringen av två eller flera kompetenta sökande.

Då fråga är om tillsättande av en med överläkarbefattning förenad professor i kliniskt ämne, är det självklart, att skicklighet till befattningen måste förutsätta — förutom den vetenskapliga skickligheten, som gemensligen plägar benämnas »professorskompetens» — att sökanden har en genom tillräckligt långvarig och allsidig sjukhustjänstgöring förvärvat läkarutbildning, som är stöd för betryggande skicklighet som överläkare. Det kunde ifrågasättas, att denna kompetens i likhet med vad som tidigare gällt i fråga om professorsbefattning i psykiatri, förenad med överläkarbefattning vid statligt sinnessjukhus, skulle prövas av medicinalstyrelsen. Jag har emellertid i mitt yttrande över 1946 års sakkunnigas betänkande icke velat motsätta mig, att sjukhusdirektionen beredes tillfälle att yttra sig »rörande vederbörandes skicklighet som läkare och förmåga att som överläkare leda arbetet på en sjukhusavdelning». Mellan de sökande, som enligt nämnda grunder äro skickliga till den kliniska professuren ifråga, måste graden av vetenskaplig skicklighet vara den *ensamt* avgörande

befordringsgrunden. Detta är en grundregel i det akademiska befordringsväsendet, från vilken man enligt min bestämda övertygelse icke kan avvika utan uppenbar risk för att den vetenskapliga forskningen skall hämmas.

Jag förutsätter, att den av organisationskommittén föreslagna bestämmelsen icke kan anses stå i strid mot mitt här förut gjorda uttalande.

Departementschefen. Liksom i fråga om utrustningen lärer det icke vara nödvändigt att nu i detalj taga ställning till organisationskommitténs förslag beträffande personalorganisationen vid den nya högskolan. Jag finner därför lämpligt, att spörsmålen rörande nämnda organisation upptagas till behandling successivt allteftersom den fortgående utbyggnaden av högskolan gör dem aktuella. Jag inskränker mig därför nu till att beröra det personalbehov, som föranledes av första årets undervisning i anatomi och histologi.

Kanslern har i anslutning till organisationskommitténs förslag hemställt, att en professors- och en prosektorsbefattning inrättas i vardera av dessa ämnen, i anatomi från och med nästa budgetårs början och i histologi från den 1 januari 1949. Därmed skulle dessa befattningshavare få ett år på sig att anskaffa behövlig undervisningsmateriel och vidtaga övriga förberedelser för att igångsätta undervisningen i dessa ämnen. Jag har funnit förslaget välmotiverat och biträder därför detsamma. På grund av den tidsödande tillsättningsproceduren torde ifrågavarande befattningar sannolikt komma att under budgetåret i stor utsträckning uppehållas av vikarier. Såsom kanslern framhållit kunna omständigheterna vara sådana, att det måste anses skäligt, att dessa vikariers arvoden fastställas till högre belopp än de i allmänhet utgående. Jämlikt gällande bestämmelser har Kungl. Maj:t möjlighet att meddela beslut i dylikt avseende.

Jag biträder vidare kanslerns förslag, att för nästa budgetår anvisas ett till 30 000 kronor avrundat belopp för anställande av teknisk personal för tillverkning och anskaffning av planscher och preparat m. m. Ersättning till ifrågavarande personal, vilkens anställning kan antagas bli av tillfällig art, torde böra utgå i form av arvoden, fastställda av organisationskommittén. Jag förutsätter därvid, att arvodena icke bestämmas till högre belopp än som vederbörande befattningshavare skulle ha erhållit med tillämpning av de av organisationskommittén förordade lönegradsplacementerna.

Liksom organisationskommittén ifrågasätter jag tills vidare icke att några docent- eller forskarstipendier inrättas vid högskolan. Icke heller torde för nästa budgetår medel böra beräknas för stipendier för högre vetenskapliga studier. Därest det för ett följande år skulle anses betydelsefullt att dylika stipendier komma till stånd, bör det ankomma på organisationskommittén att framlägga förslag härom.

I fråga om principerna för tillsättning av professors- och laboratorsbe-

fattning vid högskolan, förenad med befattning som överläkare eller institutionschef vid Göteborgs stads sjukhus, har jag icke funnit något att erinra mot att Göteborgs stads sjukhusdirektion tillerkännes rätt att, innan tillsättningsärendet överlämnas till kanslern, avgiva yttrande rörande de å förslagsrum uppsattas lämplighet såsom överläkare respektive laboratorieföreståndare. Mina synpunkter på detta spörsmål sammanfalla helt med de av kanslern anförda. Jag vill tillika erinra om att motsvarande befogenhet ansetts böra tillerkännas Malmö stad i det avtal mellan staten och nämnda stad angående anordnande av viss medicinsk-klinisk undervisning vid Malmö allmänna sjukhus, som numera föreligger.

Därest den kliniska undervisningen i enlighet med vad jag tidigare förordat igångsattes först vårterminen 1952, uppstår spörsmålet hur man lämpligen bör förfara med sådana nu lediga eller under de närmaste åren eventuellt ledigblivande överläkartjänster vid Göteborgs stads sjukhus, vilka framdeles äro avsedda att förenas med befattningar som professor eller laborator vid den medicinska högskolan. Vissa olägenheter kunna givetvis ur sjukvårdens synpunkt uppstå, därest dylika överläkarbefattningar skulle under en längre tid behöva hållas vakanta. Det torde därför få anses vara ett allmänt intresse, att de så snart som möjligt kunna besättas med ordinarie innehavare. För närvarande är överläkarbefattningen å öronavdelningen vid Sahlgrenska sjukhuset vakant. Denna befattning torde, så vitt nu kan bedömas, komma att förenas med en professur i otorhino-laryngologi vid högskolan. Under sådana förhållanden synas mig hinder icke böra möta att redan nu tillsätta ifrågavarande överläkartjänst på sätt i förslaget till avtal med Göteborgs stad förutsatts för tillsättning av med överläkartjänst förenad professors- eller laboratorbefattning, d. v. s. i enlighet med eljest gällande föreskrifter rörande tillsättning av högre akademiska befattningar samt med yttranderätt för sjukhusdirektionen i Göteborg. Då en sådan anordning, enligt vad jag under hand gjort mig underrättad om, icke torde möta erinringar från sjukhusdirektionens eller medicinalstyrelsens sida, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder i angiven riktning beträffande den nu vakanta överläkartjänsten. Jag förutsätter, att den nye innehavaren av tjänsten skall vid inrättandet av professuren i otorhino-laryngologi utan särskilt ansökningsförfarande utses till innehavare av densamma. Skulle under tiden före den kliniska undervisningens igångsättande ytterligare någon överläkartjänst bli ledig, torde utan riksdagens hörande motsvarande förfarande få tillgripas, därest i övrigt förutsättningar därför skulle anses föreligga.

VI. Den medicinska högskolans bibliotek.

Bibliotekets förhållande till Göteborgs stadsbibliotek. 1946 års sakkunniga föreslog, att den medicinska högskolans bibliotek skulle anordnas såsom ett annex till stadsbiblioteket i Göteborg, vilket är ett vetenskapligt bibliotek med huvuduppgift att betjäna Göteborgs högskola, och förläggas till Sahlgrenska sjukhusets område. De sakkunniga framhöllo, att en dylik samordning av de båda biblioteken kunde medföra billigare administration samt större effektivitet beträffande bokanskaffning, bokvård och kundtjänst. Rörande organisationen av det ifrågasatta medicinska biblioteket diskuterade de sakkunniga två alternativ: enligt det ena (alternativ I) skulle all medicinsk litteratur förvaras i annexbiblioteket, medan enligt det andra alternativet (alternativ II) endast den nyare, i större utsträckning använda medicinska litteraturen skulle vara tillgänglig där och återstoden förvaras i stadsbiblioteket. De sakkunniga förordade för sin del alternativ II.

I remissyttrandena över de sakkunnigas förslag gavs uttryck åt olika meningar. Medan kanslern fann övervägande skäl tala för alternativ II, tillstyrkte karolinska institutets lärarkollegium alternativ I. Svenska läkarsällskapet förordade likaledes detta alternativ. Uttalanden av medicinska fakulteten i Uppsala och Sveriges läkarförbund överensstämde i huvudsak med karolinska institutets och svenska läkarsällskapets yttranden.

Organisationskommittén har funnit de skäl, som 1946 års sakkunniga anfört för en samordning mellan det medicinska biblioteket och stadsbiblioteket i Göteborg, bärande. Därutöver har kommittén framhållit, att Göteborgs stadsbibliotek redan nu förfogade över en icke obetydlig samling medicinsk litteratur, vilken vid ett samgående automatiskt komme att ställas till den medicinska högskolans tjänst. Rörande omfattningen av det medicinska biblioteket har kommittén ansett, att detsamma borde anordnas i stort sett enligt riktlinjerna i det förutnämnda såsom alternativ II betecknade förslaget. Kommittén hade låtit verkställa en stickprovsundersökning rörande tryckåren på den medicinska litteratur, som under åren 1946 och 1947 inlånats till Göteborgs stadsbibliotek från andra bibliotek, vilken undersökning bekräftat den av 1946 års sakkunniga uttryckta uppfattningen, att det i övervägande grad vore nyare medicinsk litteratur, som komme till användning, och att äldre litteratur i endast ringa utsträckning efterfrågades. Kommittén förutsatte emellertid, att gränsen mellan nyare och äldre litteratur icke komme att dragas alltför snävt. Enligt kommitténs uppfattning borde annexbiblioteket i stort sett omfatta litteratur från de senaste 50 åren.

Lokaler för det medicinska biblioteket ha planerats i

det tidigare omnämnda s. k. västra institutionskomplexets bottenvåning och källarvåning.

I fråga om formen för och omfattningen av samordningen mellan de båda biblioteken utgingo 1946 års sakkunniga från att stadsbiblioteket helt skulle svara för det medicinska bibliotekets verksamhet och som en följd därav tillhandahålla för verksamheten erforderlig personal. Organisationskommittén har anslutit sig till denna uppfattning. Kommittén har härom anfört bland annat följande.

Detta ligger givetvis helt i linje med samordningens innebörd och medför utan tvivel bestämda fördelar för biblioteksarbetet som sådant. Å andra sidan kan man tänka sig en samordning av de båda biblioteken i sådan form, att det medicinska biblioteket — filialbiblioteket — självt svarar för sin personal och att erforderliga tjänster i anslutning därtill upptagas å den medicinska högskolans stat. Vid denna organisationsform komme den allmänna ledningen att allt fortfarande ligga hos stadsbiblioteket, d. v. s. hos en kommunal institution, ett förhållande, som möjligen kan synas vara inkonsekvent och mindre rationellt.

För ett ställningstagande till frågan om vilken väg, som i förevarande avseende lämpligen bör väljas, synes det vara av värde att få klarlagt den ekonomiska innebörden av berörda båda alternativ. Ett tredje alternativ kan, om man så vill, också uppställas, nämligen att det medicinska biblioteket göres helt fristående. Detta alternativ torde dock ur såväl anläggnings- som driftsynpunkt ställa sig så oförmånligt, att man utan vidare kan bortse från detsamma.

För det medicinska bibliotekets skötsel erforderlig personal har beräknats vara följande:

1 förste bibliotekarie, 1 amanuens, 1 förste assistent, 1 assistent, 1 kontorsbiträde, 1 vaktmästare samt viss ej särskilt specificerad tillfällig arbetskraft (springpojke och dylikt).

Enligt av kommittén verkställd utredning skulle de årliga avlöningskostnaderna för den angivna bibliotekspersonalen, därest denna anställdes å Göteborgs stads lönestat respektive å den medicinska högskolans stat, kunna beräknas till följande belopp.

	Begynnelselön (inkl. 12 %) kronor	Slutlön (inkl. 12 %) kronor
Vid anställning å Göteborgs stads lönestat	57 232	64 907
Vid anställning å den medicinska högskolans stat	54 879	62 676

Skillnaden är ringa och enligt organisationskommitténs mening ej av sådan storleksordning, att den kompenserar de fördelar, som innefattas i samordningens utformande enligt det första alternativet. Organisationskommittén förordar alltså, att Göteborgs stadsbibliotek tillhandahåller den för det medicinska bibliotekets verksamhet erforderliga personalen, som sålunda uppföres å Göteborgs stads lönestat samt avlönas och pensioneras av staden enligt för stadens tjänstemän gällande bestämmelser. Tillsättningen av personalen bör ske på samma sätt som beträffande Göteborgs stadsbiblioteks egen personal, dock först efter samråd med och yttrande av den medicinska högskolans lärarkollegium (eventuellt högskolans styrelse). Förslag om nynn rättande av befattning, som berör det medicinska

biblioteket, och som föranleder kostnader för den medicinska högskolan, bör efter yttrande av lärarkollegiet överlämnas till universitetskanslern.

Kommittén framhåller, att enär staten i sista hand skulle bestrida kostnaderna för ifrågavarande bibliotekspersonals avlöning och pensionering, detta enklast kunde ske på så sätt, att Göteborgs stad förskotterade kostnaderna och efter varje budgetårs slut erhöle ersättning från staten för vad som under budgetåret utbetalats.

Organisationskommittén har funnit lämpligt, att det medicinska bibliotekets samordnande med Göteborgs stadsbibliotek grundas på ett formellt avtal mellan staten och Göteborgs stad. Kommittén har upprättat förslag till sådant avtal, vilket förslag stadsbibliotekets styrelse förklarar sig vilja tillstyrka till antagande hos Göteborgs stadsfullmäktige. Avtalsförslaget har följande lydelse.

1. Staten anordnar i anslutning till den till Sahlgrenska sjukhuset förlagda medicinska högskolan ett medicinskt bibliotek, vilket såsom filialbibliotek samordnas med stadsbiblioteket i Göteborg.

2. I punkt 1 angivet filialbibliotek är i första hand avsett att innehålla nyare medicinsk litteratur.

3. Antalet befattningar vid det medicinska biblioteket fastställas av Kungl. Maj:t och riksdag.

4. Det medicinska bibliotekets administration och drift handhaves av staden, som inom ramen för vad därom av Kungl. Maj:t och riksdag fastställts tillsätter, avlönar och pensionerar det medicinska bibliotekets personal.

Personalen avlönas och pensioneras enligt för Göteborgs stads tjänstemän gällande regler.

Före tillsättning av det medicinska bibliotekets personal skall den medicinska högskolans lärarkollegium beredas tillfälle avgiva yttrande.

5. För sina kostnader för avlöningar och pensioner till i punkt 3 angiven personal erhåller staden ersättning av staten efter varje budgetårs slut.

6. Staten tillhandahåller anslag till inköp och bindning av litteratur för det medicinska biblioteket. Med dessa anslag inköpt litteratur förblir statens egendom, varom märkning i lämplig form och på betryggande sätt skall ske.

7. Kostnaderna för underhåll och städning av samt värme, vatten, gas och elektrisk ström till det enligt punkt 1 anordnade bibliotekets lokaler bestridas av staten.

I fråga om anslagsbehovet för det medicinska biblioteket har kommittén räknat med att under de första åren av högskolans verksamhet, då biblioteksarbetet huvudsakligen komme att bestå i s. k. inre arbete — bokanskaffning, katalogisering m. m. — högst följande befattningshavare skulle vara behövlige, nämligen förste bibliotekarien och amanuensen, förste assistenten och assistenten samt möjligen någon extra arbetskraft. Kostnaderna härför kunde beräknas till omkring 35 000 kronor per år. Då statens ersättning till staden för nu ifrågavarande kostnader före-

slagits skola utgå budgetårsvis i efterskott, erfordrades för budgetåret 1948/49 icke något anslag för ändamålet. Däremot har till bestridande av kostnader för skrivmateriel och dylikt för nämnda budgetår beräknats ett belopp av 2 000 kronor samt till särskilt arvode åt överbibliotekarien vid stadsbiblioteket för dennes befattning med ledningen av det medicinska biblioteket ett belopp av 1 800 kronor.

Till bokinköp och bokbindning vid det medicinska biblioteket har kommittén förordat dels ett engångsanslag å 150 000 kronor, att fördelas på fem år, dels ock ett årligt anslag av 40 000 kronor. Kommittén framhåller att det med hänsyn till svårigheten att anskaffa erforderlig medicinsk litteratur, ofta beroende på de små upplagor som tryckas, vore angeläget, att engångsanslaget beviljades även om den medicinska undervisningen till en början komme att omfatta enbart preklinisk undervisning.

Statskontoret har av olika skäl funnit den av organisationskommittén föreslagna lösningen av biblioteksfrågan mindre tillfredsställande. Framförallt syntes det ämbetsverket betänkligt, att staten skulle — utan att äga inflytande å de avlönings- och pensionsvillkor, som Göteborgs stad kunde komma att fastställa — bestrida kostnaderna för bibliotekspersonalens avlönning och pensionering. Även rent praktiskt-administrativa skäl talade för att det medicinska biblioteket organiserades såsom en självständig, från Göteborgs stadsbibliotek skild institution samt att dess personal uppfördes å den medicinska högskolans stat.

Kanslern framhåller, att det medicinska biblioteket — även om det i första hand tillgodosåge ett av undervisningen och forskningen aktualiserat behov — komme att få stor betydelse jämväl för den egentliga sjukvården. Det syntes därför skäligt, att staden i viss utsträckning deltog i bestridandet av kostnaderna för biblioteket. Ytterligare utredning rörande detta spörsmål vore enligt kanslerns mening behövlig.

Beträffande den föreslagna medelsanvisningen till bokinköp och bokbindning har kanslern — under erinran om att för närvarande till karolinska institutets bibliotek utgår ett anslag av 35 000 kronor — funnit denna vara i största laget.

Kanslern tillstyrker, att överbibliotekarien vid stadsbiblioteket i Göteborg för sitt bestyr med det nya medicinska biblioteket tillerkännes ett årligt arvode av statsmedel å 1 800 kronor. Kanslern har ansett medel här för böra beräknas redan för budgetåret 1948/49.

Styrelsen för Göteborgs högskola har funnit organisationskommitténs förslag beträffande den medicinska högskolans bibliotek vara en synnerligen lycklig lösning av denna fråga.

Departementschefen. Olika uppfattningar ha gjort sig gällande rörande den lämpligaste lösningen av den nya högskolans biblioteksfråga. Spörs-

målet gäller här i första hand, om högskolebiblioteket bör på ett eller annat sätt anslutas till Göteborgs stadsbibliotek eller om ett fullt självständigt medicinskt bibliotek bör upprättas. Övervägande skäl tala enligt min uppfattning för det förstnämnda alternativet. Göteborgs stadsbibliotek är nämligen ett vetenskapligt bibliotek med huvuduppgift att betjäna Göteborgs högskola och förfogar för närvarande över en icke obetydlig samling medicinsk litteratur, som bör kunna komma den medicinska högskolan till godo. Otvivelaktigt skulle även vid ett samordnande av de båda biblioteken flera praktiska och administrativa fördelar vinnas. Därest framdeles en intim samordning skulle komma till stånd mellan den nya högskolan och Göteborgs högskola, vilket icke synes osannolikt, framstår en samordning även av biblioteken såsom en naturlig och självklar åtgärd.

I fråga om omfattningen av det medicinska biblioteket kan enligt min mening det av organisationskommittén framlagda förslaget betraktas såsom lämpligt avvägt. Jag förordar således, att högskolans bibliotek i huvudsak endast skall omfatta den nyare och mer efterfrågade medicinska litteraturen.

I fråga om formen för och omfattningen av samordningen mellan de båda biblioteken ha två alternativa möjligheter diskuterats, nämligen antingen att stadsbiblioteket helt skulle svara för det medicinska bibliotekets verksamhet och som en följd därav även tillhandahålla den erforderliga personalen eller att det medicinska biblioteket självt skulle svara för sin personal och de erforderliga tjänsterna upptagas å den medicinska högskolans stat. Enligt det förstnämnda alternativet, vilket förordats av organisationskommittén, skulle personalen avlönas och pensioneras av Göteborgs stad enligt för stadens tjänstemän gällande bestämmelser, varefter staden av staten budgetårsvis i efterskott skulle erhålla ersättning för havda utgifter i sagda hänseenden.

Med hänsyn bland annat till befodringsförhållandena inom biblioteken torde det enligt min uppfattning vara lämpligt, att personalen även vid det medicinska biblioteket anställas av staden. Mellanhavandet med staten synes lämpligen kunna lösas på det sättet, att ett anslag uppföres å riksstaten såsom bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid det medicinska biblioteket.

Överbibliotekarien vid stadsbiblioteket bör givetvis äga viss tillsyn över det medicinska biblioteket. Härför torde han av statsmedel böra erhålla visst arvode, förslagsvis 1 800 kronor för år, vilket bör uppföras å högskolans avlöningsstat. Medel för ändamålet torde böra beräknas redan för budgetåret 1948/49.

Det föreslagna avtalet mellan staten och Göteborgs stad angående det medicinska biblioteket synes i huvudsak vara godtagbart. Jag anser mig därför böra förorda, att samarbete med Göteborgs stadsbibliotek kommer till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med det uppgjorda avtalsförsla-

get. Därest framdeles, när närmare erfarenheter vunnits rörande tillämpningen av avtalet, behov skulle uppstå av smärre jämkningar i avtalsbestämmelserna, förutsätter jag, att ändringarna skola kunna vidtagas utan att riksdagens samtycke behöver inhämtas. Enär utbyggnaden av biblioteket får beräknas taga rätt avsevärd tid och därför snarast möjligt bör påbörjas, torde det ifrågasatta avtalet böra träda i kraft redan den 1 juli 1948 och gälla tills vidare med två års ömsesidig uppsägningstid.

Jag är icke beredd att nu taga ställning till det av organisationskommittén angivna personalbehovet vid det medicinska biblioteket, sedan detta blivit utbyggt. För de första åren har kommittén räknat med en begränsad personaluppsättning, nämligen en förste bibliotekarie, en amanuens, en förste assistent och en assistent samt möjligen någon extra arbetskraft. Detta förslag synes kunna godtagas såsom en maximiram för personalorganisationen under nästa budgetår. Då emellertid personalbehovet till en början sannolikt blir mindre, torde det böra ankomma på kanslern att efter framställning av vederbörande kommunala myndigheter besluta, vilka befattningar som under budgetåret må tillsättas och från vilken tidpunkt detta må ske.

Kostnaderna för underhåll och städning av samt värme, lyse, vatten och gas till bibliotekets lokaler, vilka kostnader enligt avtalsförslaget förutsättas skola bestridas av staten, torde böra gäldas ur det för högskolan anvisade omkostnadsanslaget. I avvaktan på färdigställandet av den nybyggnad, vari biblioteket avses inrymt, torde några utgifter av ifrågasvarande slag ej behöva ifrågakomma. Från högskolans omkostnadsanslag torde vidare böra bestridas kostnader för skrivmateriel m. m. vid biblioteket. För nästa budgetår torde dock som en provisorisk anordning eventuellt erforderliga medel för ändamålet böra utgå från ett till organisationskommitténs förfogande ställt anslag till förvaltningskostnader m. m.

Till uppbyggande av det medicinska bibliotekets bokbestånd har kommittén föreslagit ett engångsanslag av 150 000 kronor, fördelat på 5 år, varjämte förordats ett ordinarie årligt anslag till bokinköp och bokbindning å 40 000 kronor. Jag är icke beredd att nu taga ställning till detta förslag i dess helhet. Jag vill emellertid framhålla, att jag i likhet med kanslern funnit den föreslagna medelsanvisningen väl stor vid jämförelse exempelvis med de anslagsmedel, som komma karolinska institutets bibliotek till del. För nästa budgetår förordar jag, att 25 000 kronor anvisas.

VII. Vissa administrativa frågor.

1. Den medicinska högskolans ställning i förhållande till Göteborgs högskola.

1946 års sakkunniga föreslog en samordning av den nya medicinska högskolan med Göteborgs högskola endast i vissa mer begränsade avseenden. Sålunda ansågo de sakkunniga, att vissa ömsesidiga fördelar skulle kunna vinnas, om Göteborgs högskolas kansli finge med förstärkt personal tjäna jämväl den medicinska högskolan och om sistnämnda högskola finge använda Göteborgs högskolas aula och föreläsningsslokaler för viss undervisning, exempelvis i hygien och rättsmedicin. Den vid Göteborgs högskola meddelade undervisningen skulle särskilt i vissa ämnen, såsom psykologi och sociologi, kunna på ett välgörande sätt komplettera den obligatoriska medicinska undervisningen, varjämte vissa kategorier av Göteborgs högskolas studenter skulle kunna utnyttja undervisningen i en del medicinska ämnen. Den medicinska högskolans studenter borde vidare, framhöllo de sakkunniga, kunna bli delaktiga i de kårlokaler, som stode till förfogande för Göteborgs högskolas studenter.

För reglering av samarbetet borde, ansågo de sakkunniga, inrättas en nämnd, bestående av de båda högskolornas rektorer jämte en eller ett par lärare från vardera högskolan.

En ledamot av de sakkunniga, *professorn C. Weibull*, reserverade sig mot de sakkunnigas förslag, som han icke fann tillfredsställande. Weibull ansåg, att Göteborgs högskola borde omorganiseras till en högskola med två fakulteter, en filosofisk (= den nuvarande högskolan) och en medicinsk (= den nya medicinska högskolan). För de båda fakulteterna gemensamma ärenden skulle handhavas av rektor, rektorsnämnd och akademisk församling. Weibull förutsatte, att särskilda statuter komme att utarbetas för den medicinska fakulteten, i princip överensstämmande med de för karolinska institutet gällande. För den filosofiska fakulteten skulle de för Göteborgs högskola gällande statuterna i princip bibehållas oförändrade. En förändring av namnet Göteborgs högskola till Göteborgs universitet borde även tagas i övervägande.

Av *remissinstanserna* förklarade sig universitetskanslern samt medicinska fakulteten i Lund hysa vissa sympatier för de av professorn Weibull reservationsvis uppdragna riktlinjerna. Göteborgs högskolas lärarråd, svenska läkarsällskapet, Sveriges läkarförbund samt Sveriges förenade studentkårer anslöto sig till reservationen. Karolinska institutets lärarkollegium förklarade sig vara övertygat om att ett samarbete med Göteborgs högskola enligt riktlinjerna i professorn Weibulls reservation skulle bli mycket fruktbringande. Endast medicinska fakulteten i Uppsala biträdde 1946 års sakkunnigas förslag.

Organisationskommittén har i huvudsak anslutit sig till professorn Weibulls linje. Kommittén anser således, att en fast samordning mellan Göteborgs högskola och den medicinska högskolan bör komma till stånd och att denna samordning bör, när den medicinska högskolan är fullt utbyggd, leda till att Göteborgs högskola organiseras som en högskola med en filosofisk och en medicinsk fakultet. Kommittén har till stöd för sitt förslag anfört i huvudsak följande.

Sedan 1946 års sakkunniga framlade sitt betänkande har situationen såtillvida förändrats i fråga om Göteborgs högskola som dess framtida ställning för närvarande är föremål för utredning av särskilda, av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunniga. Enligt vad organisationskommittén vid överläggningar med dessa sakkunniga inhämtat finnes anledning förutsätta, att staten ej mindre kommer att tillförsäkras medinflytande i fråga om högskolans ledning och förvaltning än även kommer att övertaga vissa av de funktioner och uppgifter, som för närvarande omhänderhas av högskolans styrelse. Det finnes sålunda anledning antaga, att rätten att utnämna professorer, som nu tillkommer Göteborgs högskolas styrelse, bortfaller och överföres till Kungl. Maj:t. I samband därmed torde nu gällande bestämmelser i detta avseende komma att ersättas med föreskrifter som ansluta sig till de i universitetsstatuterna fastställda. En organisation av Göteborgs högskola i här berörd riktning inbjuder otvivelaktigt till en samordning av de båda högskolorna under än fastare former än vad professorn Weibull i sin reservation avsett.

De skäl för en samordning, som 1946 års sakkunniga anfört, synas övertygande. Därutöver vill organisationskommittén peka på ytterligare en fördel, som en samordning skulle innebära för den medicinska högskolan. Under sin uppbyggnadstid kommer denna att finnas till i endast ofullständigt skick, och det eller de organ. som omhänderha dess anordnande, komma att vara upptagna med alla härav föranledda uppgifter. För den under utveckling varande medicinska högskolan är det utan tvivel av stort värde att redan från början ha tillgång till Göteborgs högskolas kansli för inskrivning av de studerande samt att ha med Göteborgs högskola gemensam kameral förvaltning. Detta skulle under vissa förutsättningar påfordra en förstärkning av kansliets personal, varför staten ekonomiskt torde få svara, men anlitaandet av förefintliga resurser i detta hänseende synes organisationskommittén i allt fall vara mera rationellt och för staten ekonomiskt mera förmånligt än om den medicinska högskolan själv skall ombesörja denna uppgift.

Beträffande den lokala ledningen av den samordnade högskolan m. m. har kommittén anfört följande.

Den lokala ledningen av denna samordnade högskola torde — såsom fallet är med Göteborgs högskola i nuvarande form — bära utövas av en styrelse, vari Kungl. Maj:t utser ordförande och ett antal ledamöter. Av övriga styrelseledamöter synes en ledamot lämpligen bära utses av Göteborgs läkarsällskap, varjämte dekanus för medicinska fakulteten bör vara ledamot av styrelsen, försåvitt icke fakulteten är företrädd i styrelsen genom högskolans rektor.

Styrelsens befogenheter bära fastställas av Kungl. Maj:t samt förslags-

vis avse att äga överinseende över högskolans ekonomiska förvaltning samt att i övrigt övertaga vissa av den nuvarande styrelsens administrativa funktioner.

Förslag till statuter för den samordnade högskolan bör lämpligen upprättas av den förutnämnda kommittén för Göteborgs högskolas framtida ställning eller eventuellt av andra sakkunniga.

Med hänsyn till den pågående utredningen om Göteborgs högskolas framtida ställning anser sig organisationskommittén icke nu böra framlägga detaljerade förslag till samordningens utformning utan begränsar sig tillsvidare till att betona angelägenheten av att en *fast* samordning kommer till stånd. I fråga om den samordnade högskolans namn vill organisationskommittén däremot redan nu förorda, att namnet ändras till Göteborgs universitet.

Kommittén framhåller, att en förstärkning av Göteborgs högskolas kansli är erforderlig för att kansliet skall kunna ombesörja även de arbetsuppgifter av kameral natur, som föranledas av den medicinska högskolans tillkomst. Kommittén erinrar, att de särskilda sakkunniga för utredning om Göteborgs högskolas framtida ställning i sitt förslag förordat en sådan förstärkning av kanslipersonalen som ett led i högskolans allmänna upprustning. Därvid hade emellertid även den tilltänkta samordningen med Göteborgs medicinska högskola i viss mån beaktats. Enligt kommitténs uppfattning skulle ett genomförande av nämnda sakkunnigförslag kunna tillgodose även den medicinska högskolans behov. Skulle emellertid detta komma att ske först efter den medicinska högskolans upprättande, syntes provisoriskt en förstärkning böra ske av Göteborgs högskolas kansli. Kostnaderna härför, vilka förutsatts skola bestridas av den medicinska högskolan, ha av kommittén beräknats till 15 000 kronor för år, därest den kliniska undervisningen igångsättes först sedan de första medicine kandidaterna utbildats.

Statskontoret har icke ansett sig kunna tillstyrka ett sammanförande av två högskolor, varav den ena är statlig och den andra enskild, till en gemensam läroanstalt. Ämbetsverket har i stället förordat, att den medicinska högskolan organiseras såsom en självständig högskola.

Kanslern däremot har anslutit sig till tanken på sammanförande av den nya medicinska läroanstalten med Göteborgs högskola till en läroanstalt, benämnd förslagsvis Göteborgs universitet, och bestående av en filosofisk och en medicinsk fakultet. Ett dylikt sammanförande har dock förordats böra komma till stånd först sedan den medicinska läroanstalten, åtminstone i det närmaste, blivit fullt utbyggd och stadgar utarbetats för det blivande universitetet. *Kanslern* har i frågan närmare anfört följande.

Utformandet av bestämmelserna rörande sammanslagningen och organiserandet av det nya universitetet är förbundet med betydande svårigheter. Det är ju här fråga om att sammanföra en statlig medicinsk läroanstalt och en högskola av blandat statlig, kommunal och enskild natur till en enhet med gemensam ledning och i viss utsträckning gemensamma

organ. Ett så beskaffat universitet måste få en organisation som i åtskilliga avseenden avviker från de äldre universitetens. Problemet torde icke vara olösligt, men det behöver bli föremål för en betydligt mera ingående utredning än den som hittills kommit det till del. Redan nu torde emellertid kunna fastslås, att de båda fakulteterna måste hållas fullständigt åtskilda i fråga om ekonomien, och att Göteborgs högskolas styrelse — även efter det den undergått en eventuell utvidgning — endast i begränsad omfattning kan tänkas fungera som styrelse för det nya universitetet.

En fullständig samordning torde icke böra komma till stånd, förrän den medicinska läroanstalten är, åtminstone i det närmaste, fullt utbyggd och stadgar utarbetats för det blivande universitetet. Det synes dock önskvärt, att Göteborgs högskolas rektor och kansli bemyndigas att i enlighet med de närmare bestämmelser, som kunna komma att utfärdas av kanslern, redan från början fullgöra vissa funktioner vid den medicinska högskolan, vilken, innan den som fakultet uppgår i det blivande universitetet, synes böra benämnas *medicinska högskolan i Göteborg*. Så t. ex. synas Göteborgs högskolas rektor och kansli böra ha hand om inskrivningen av studerande vid den medicinska högskolan samt ombesörja förandet av sistnämnda högskolas räkenskaper.

För kostnader, som föranledas av sagda uppdrag åt Göteborgs högskolas kansli, bör nämnda högskola erhålla ersättning av den medicinska högskolan.

Styrelsen för Göteborgs högskola har helt anslutit sig till organisationskommitténs i förevarande sammanhang framförda förslag.

Sveriges förenade studentkårer har hemställt, att den planerade medicinska utbildningsanstalten i Göteborg måtte sammanföras med Göteborgs högskola till ett lärosäte. Förbundet har därvid hänvisat till en vid Sveriges förenade studentkårers fjärde allmänna studentkonferens den 19 mars 1948 antagen resolution av samma innebörd. Det framhålles vidare bland annat, att det ur studentsynpunkt av flera skäl vore en angelägen uppgift att motverka en uppdelning av det högre undervisningsväsendet i fristående fackhögskolor.

Departementschefen. Frågan om den nya medicinska läroanstalten i Göteborg bör organiseras såsom en självständig högskola eller sammanföras med den nuvarande Göteborgs högskola till en gemensam läroanstalt (universitet) torde kräva ytterligare överväganden. Det är givet att vissa icke oväsentliga fördelar skulle kunna vinnas genom en dylik fast samordning av de båda högskolorna. Emellertid får man icke förbise de betydande praktiska och administrativa svårigheter, som äro förenade med organiserandet av en högskola, sammansatt av en statlig medicinsk läroanstalt och en fristående enskild högskola. Det är icke möjligt att utan vidare tillämpa de bestämmelser, som gälla för de äldre universitetet. Det synes icke heller påkallat att redan nu fatta definitiv ståndpunkt till detta spörsmål, enär, såsom kanslern framhållit, ett sammanförande av de båda högskolorna likväl icke lämpligen bör komma till stånd, förrän den medicin-

ska läroanstalten blivit i huvudsak utbyggd. Intill dess synes den medicinska högskolan böra erhålla karaktären av en fristående läroanstalt, benämnd medicinska högskolan i Göteborg. Detta hindrar givetvis icke, att ett visst samarbete redan från början kommer till stånd. Det synes sålunda exempelvis önskvärt, att Göteborgs högskolas rektor och kansli bemyndigas att i enlighet med av kanslern utfärdade närmare bestämmelser fullgöra vissa funktioner vid den medicinska högskolan, såsom t. ex. inskrivningen av studerande vid högskolan och förandet av högskolans räkenskaper. Efter den förstärkning av kanslipersonalen, som jag förutsätter kommer till stånd i anslutning till tidigare framlagt förslag om statsbidrag till Göteborgs högskola, torde det böra bli möjligt för högskolans kansli att ombesörja jämväl dessa och eventuellt även andra administrativa och kamerala göromål för den medicinska högskolan. Skulle likväl särskilda kostnader för Göteborgs högskola uppstå i anledning härav, torde dessa böra få bestridas med anlitande av till organisationskommitténs förfogande stående anslagsmedel.

Det bör ankomma på organisationskommittén att under sin fortsatta verksamhet överväga frågan om den medicinska högskolans framtida förhållande till Göteborgs högskola och för Kungl. Maj:t framlägga de förslag i ämnet, som må befinnas lämpliga.

2. Anordningar under den medicinska högskolans uppbyggnad.

Organisationskommittén har ansett vissa särskilda anordningar behövlige för den nya medicinska läroanstaltens ledning under uppbyggnadstiden, enär något fullständigt lärarkollegium icke komme att finnas från början. Kommittén har föreslagit alternativa åtgärder, beroende på om den kliniska undervisningen igångsättes samtidigt med den prekliniska eller först sedan denna fullt utbyggt. För sistnämnda fall har kommittén, i likhet med 1946 års sakkunniga, funnit lämpligt, att kommittén får fortsätta sin verksamhet som administrativt ledande organ under uppbyggnadstiden. För ändamålet borde kommittén, i vilken medicinska fakulteten i Uppsala redan nu är företrädd, utökas med fyra av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter, nämligen en representant för den medicinska fakulteten i Lund respektive för karolinska institutets lärarkollegium och två representanter för överläkarna vid Sahlgrenska sjukhuset. Beträffande den sålunda förstärkta organisationskommitténs uppgifter har kommittén anfört följande.

Den sålunda utökade organisationskommittén har att i allt väsentligt fullgöra en fakultets uppgifter. Till sin sammansättning skiljer den sig dock från en sådan, då den innefattar fyra medlemmar utan medicinsk fackkunskap. Detta är emellertid motiverat av de betydelsefulla arbetsuppgifter, som i byggnads- och organisationshänseende påvila kommittén. Kommitténs icke medicinskt utbildade ledamöter förutsätts — förslagsvis genom

en på vederbörligt sätt fastställd arbetsordning — icke få rätt att deltaga i handläggningen av medicinskt betonade ärenden.

Organisationskommittén utser lämpligen inom sig ett arbetsutskott förslagsvis på fem medlemmar. Utskottets funktion kommer i stort sett att motsvara på en gång kollegienämnden och förvaltningsnämnden vid karolinska institutet. Av praktiska skäl bör arbetsutskottet ha lokal betoning och — förutom den överläkare vid Sahlgrenska sjukhuset, som redan ingår i organisationskommittén — förslagsvis bestå av de två förutnämnda representanterna för överläkarna vid Sahlgrenska sjukhuset samt vidare av representanterna för Göteborgs högskola respektive Göteborgs stads sjukhusdirektion. De båda sistnämnda deltagande förutsättes begränsat till handläggningen av frågor av icke-medicinsk natur. Arbetsutskottet bör tillerkännas rätt att med sig adjungera behövligen byggnadsexpertis.

Allteftersom undervisningen utvidgas att omfatta nya ämnen, vinna de nyutnämnda eller eljest förordnade professorerna automatiskt säte och stämma i organisationskommittén. Dennas verksamhet övertages av ett lärarkollegium, då undervisningen utbyggs i härför erforderlig omfattning.

För att kunna påbörja arbetet med de permanenta institutionernas definitiva utformning samt i övrigt förbereda deras uppförande och utrustning föreslår kommittén, att ett anslag av 100 000 kronor ställes till dess förfogande för budgetåret 1948/49.

Kanslern har i huvudsak anslutit sig till organisationskommitténs förslag rörande den medicinska läroanstaltens administrativa ledning under den första tiden. I vissa avseenden har dock kanslern framställt vissa erinringar. Sålunda förutsätter kanslern, att den nya läroanstalten kommer att redan från början stå under överstyrelse av kanslern, som vid denna läroanstalt borde ha i huvudsak samma befogenheter som vid de äldre medicinska lärosätena. Dessutom kunde ifrågasättas att under det första skedet av högskolans tillvaro anförtro kanslern vissa ytterligare befogenheter rörande sådana ämnen, där det vid beslutsfattande vore av vikt att ha god kännedom om författningar och praxis på det akademiska området.

Kanslern framhåller vidare, att organisationskommittén ej syntes vara lämpligt organ för att handlägga befodringsärenden, där den vetenskapliga skickligheten skulle vara befodringsgrund. Kanslern har vidare härom anfört följande.

Den förberedande behandlingen av dylika ärenden, såsom val av sakkunniga för bedömning av de sökande och upprättandet av förslag till befattningarna, bör omhändershas av en myndighet med erfarenhet beträffande det akademiska befodringsväsendet och med verklig vetenskaplig auktoritet på det medicinska området. Detsamma gäller, då fråga är om förordnande av speciallärare och biträdande lärare m. fl. För högskolans framtida ställning är det av högsta vikt, att rekryteringen å dess ledande vetenskapliga poster från början blir tillfredsställande.

Den lämpligaste myndigheten att handlägga ärenden rörande tillsättning av professorer och prosektorer m. fl. befattningshavare i den s. k. laboratorgraden vid den nya medicinska läroanstalten synes mig vara karolin-

ska institutet och dess lärarkollegium. Jag utgår ifrån, att institutet av intresse för den medicinska forskningens och undervisningens främjande är villigt åta sig ett dylikt uppdrag. Dessa uppgifter övertas av högskolans lärarkollegium, när detta trätt i funktion.

Åt kanslern torde böra anförtros att bestämma, när ledigförklarandet skall äga rum. Rektor vid karolinska institutet bör sörja för ledigklingörandet och motta ansökningshandlingarna. Sedan bör tillsättningsproceduren fortgå enligt de i stadgarna för karolinska institutet för motsvarande befattningar vid institutet meddelade bestämmelserna. Ersättning till de sakkunniga torde, med hänsyn till att tillsättningsproceduren försiggår enligt stadgarna för karolinska institutet, kunna utgå från förslagsanslaget till ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m. Skulle särskilt medgivande härtill av riksdagen dock anses erforderligt, bör sådant utverkas. Övriga kostnader, som uppkomma i samband med tillsättningen av dessa befattningar, böra bestridas med medel, som ställts till organisationskommitténs förfogande.

Vikarier å professors- och prosektors- eller laboratorstjänster böra förordnas av kanslern på förslag av karolinska institutets lärarkollegium och efter hörande av organisationskommittén. Vikariearvodet bör under organisationsskedet få utgå från anslagsposten till avlönande av ordinarie tjänstemän.

Speciallärare och biträdande lärare samt vikarier för dessa böra förordnas av kanslern för ett år i sänder efter förslag av lärarkollegiet och sedan organisationskommittén avgivit yttrande.

Assistenter och amanuenser böra förordnas av kanslern för ett år i sänder på framställning av vederbörande institutionsföreståndare, respektive klinikchef och sedan organisationskommittén yttrat sig. Tillfälliga vikarier för nämnda befattningshavare förordnas av arbetsutskottet på framställning av vederbörande institutionsföreståndare, respektive klinikchef.

Teknisk personal, institutionsvaktmästare och biträden av olika slag böra antas av organisationskommittén på framställning av vederbörande institutionsföreståndare (klinikchef). Innan befattningen som institutionsföreståndare (klinikchef) blivit i vederbörlig ordning besatt med ordinarie innehavare, bör dock personal vid institutionen (kliniken) i fråga, tillhörande här ovan angivna kategorier, endast antas såsom extra tjänstemän. Det kan nämligen icke vara lämpligt, att dylika befattningshavare erhålla fast anställning, innan den ordinarie chefen kunnat bilda sig en uppfattning angående deras lämplighet för platsen.

Med den begränsning av organisationskommitténs befogenheter, som kanslern sålunda ifrågasatt, har kanslern icke funnit påkallat att föreskriva, att kommitténs och arbetsutskottets icke medicinskt utbildade ledamöter icke skulle ha rätt att delta i handläggningen av medicinskt betonade ärenden. Allra minst syntes det kunna ifrågasättas att från deltagande i handläggningen av dessa ärenden utesluta organisationskommitténs ordförande.

Kanslern tillstyrker, att till organisationskommitténs förfogande ställes ett reservationsanslag av 100 000 kronor till bestridande av kostnaderna för arbeten i samband med den medicinska högskolans anordnande m. m.

Från detta anslag syntes böra bestridas ersättningar såväl till Göteborgs högskola för bestyret med inskrivning av studerande vid den medicinska högskolan och med förande av denna högskolas räkenskaper som till karolinska institutet för utgifter i samband med handläggningen av ärenden rörande tillsättning av befattningar vid den medicinska högskolan.

Departementschefen. Den medicinska högskolan bör givetvis från början stå under tillsyn av kanslern, som beträffande denna läroanstalt bör äga i huvudsak samma befogenheter som i fråga om de nuvarande medicinska lärosätena. Det torde dessutom vara lämpligt att till en början anförtro kanslern vissa ytterligare befogenheter i frågor, som fordra särskild sakkunskap.

Den omedelbara ledningen av högskolan under uppbyggnaden torde lämpligen i enlighet med organisationskommitténs av kanslern biträdda förslag böra ankomma på kommittén, vilken därvid bör erhålla en sådan sammansättning, att den medicinska sakkunskapen blir starkare företrädd. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom.

Organisationskommittén torde i allt väsentligt böra erhålla de uppgifter, som av kommittén angivits, dock med de begränsningar, som kanslern förordat. Jag delar sålunda kanslerns uppfattning, att organisationskommittén icke lämpligen bör anförtros handläggningen av befordringsärenden, där den vetenskapliga skickligheten skall vara befordringsgrund, alltså ärenden rörande tillsättning av professorer och befattningshavare i den s. k. laboratorsgraden samt om förordnande av speciallärare och biträdande lärare. Handläggningen av dessa ärenden synes i stället, på sätt kanslern ifrågasatt, lämpligen böra ankomma på karolinska institutet och dess lärarkollegium, intill dess att den nya högskolans lärarkollegium trätt i funktion och kan övertaga ifrågavarande uppgifter. Jag utgår ifrån att ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden rörande den nya högskolan skola kunna bestridas ur förslagsanslaget till ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m. För övriga kostnader, som kunna uppkomma i samband med dessa tillsättningsärenden, torde karolinska institutet böra erhålla ersättning av medel, som ställas till organisationskommitténs förfogande.

Jag erinrar om att jag i det föregående förordat, att vissa särskilda uppgifter — i regel avseende fortsatt utredning av vissa spörsmål — skulle ankomma på organisationskommittén. Det bör vidare åligga kommittén att utarbeta förslag till stadgar för den medicinska högskolan samt att årligen till kanslern ingiva förslag till anslagsäskanden för densamma. Det synes lämpligt, att kommittén bemyndigas att till ett särskilt arbetsutskott delegera beslutanderätten i ärenden av löpande natur, särskilt sådana, som fordra ett snabbt avgörande.

Jag har tidigare i olika sammanhang förordat, att vissa kostnader vid den medicinska högskolan, bland annat i fråga om biblioteket och handläggningen av vissa befordringsärenden, skulle tills vidare få bestridas ur ett särskilt anslag till organisationskommitténs förfogande. Kommittén har i sådant hänseende förordat ett anslagsbelopp av 100 000 kronor och därvid förutsatt, att ur ifrågavarande anslag även skulle bestridas kostnader för den definitiva utformningen av de planerade nybyggnaderna, för vilket ändamål jag i det föregående förordat anvisande av ett särskilt investeringsanslag. Med hänsyn härtill torde det vara tillfyllest, om till organisationskommitténs förfogande ställes ett anslag av 50 000 kronor. Jag förutsätter därvid, att ur anslaget skola bestridas även kommitténs egna administrationskostnader, såsom dagarvoden, rese- och traktamentsersättningar, ersättningar till experter m. m. Anslaget torde böra givas förslagsanslags karaktär, dock med föreskrift, att det icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.

VIII. Avtal med Göteborgs stad.

Statens och Göteborgs stads åtaganden ifråga om den förordade medicinska läroanstalten ha avsetts skola regleras i ett avtal mellan parterna. *Organisationskommittén* har framlagt förslag till sådant avtal, vilket förslag stadsfullmäktige i Göteborg den 11 december 1947 för sin del godkänt. Avtalsförslaget har följande lydelse:

A v t a l

mellan Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad staten, samt Göteborgs stad, nedan kallad staden, angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg.

B y g g n a d e r.

Preklinisk undervisning.

1. Staden upplåter åt staten inom Sahlgrenska sjukhusets område erforderligt tomtutrymme för anordnande på statens egen bekostnad av följande, för preklinisk (teoretisk) undervisning av medicine studerande samt vetenskaplig forskning avsedda institutioner:

- a) anatomisk,
- b) histologisk,
- c) fysiologisk,
- d) medicinsk-kemisk,
- e) farmakologisk.

Rörande patologisk-anatomisk respektive bakteriologisk institution, vilka jämväl erfordras för den medicinska undervisningen, stadgas här nedan.

Institution i rätts- och statsmedicin förutsättes komma att anordnas i samband med Göteborgs rättsläkarstation och bekostas av staten.

2. De under föregående punkt, momenten a) — e), angivna institutionerna jämte för desamma gemensamma lokaler, såsom föreläsningssalar, bibliotek, samlingsrum, djurstallar, verkstadsutrymmen m. m. inrymmas i ett gemensamt byggnadskomplex, förlagt till sjukhusets västra, intill Göteborgs botaniska trädgårds naturpark gränsande del (västra institutionsbyggnaden).

3. Genom stadens försorg uppföres mellan nuvarande laboratoriebyggnaden vid Sahlgrenska sjukhuset och Ehrenströmsgatan ett byggnadskomplex, inrymmande patologisk-anatomisk respektive bakteriologisk institution ävensom kapell och föreläsningssal (östra institutionsbyggnaden). Dessa institutioner och utrymmen äro avsedda dels för stadens behov och dels för den medicinska undervisningen och forskningen.

Ritningar till nu ifrågavarande byggnadskomplex skola av staden för godkännande i avseende å lokaler för undervisning och forskning underställas den medicinska högskolans lärarkollegium eller, om sådant icke finnes, den kommitté eller det organ, som är målsman för den medicinska undervisningen i Göteborg.

4. Staten äger att utan avgift nyttja under punkt 1 angivet tomtutrymme, så länge medicinsk undervisningsverksamhet bedrivs inom därå uppförd byggnad.

5. Staten äger att på sin bekostnad ansluta den västra institutionsbyggnaden till sjukhusets avloppssystem. Likaledes äger staten att på sin bekostnad anordna underjordisk kulvertförbindelse mellan denna institutionsbyggnad och paviljong 1 vid sjukhuset.

6. Staden förbinder sig att anordna underjordisk kulvertförbindelse mellan sjukhusets kvinnoklinik I och östra institutionsbyggnaden.

7. Uppförandet av den västra institutionsbyggnaden förutsätter rivning av befintlig reservepidemipaviljong. Rivningen bekostas av staten, som därjämte förbinder sig att icke, vare sig helt eller delvis, fordra återbetalning av det bidrag, som staten lämnat till paviljongens uppförande.

Vårdplatserna inom nu ifrågavarande reservepidemipaviljong skola efter rivningen icke inräknas i det antal vårdplatser för stadens epidemisjukvård, vartill staden erhållit eller kan komma att erhålla statsbidrag.

8. Uppförandet av den östra institutionsbyggnaden förutsätter rivning av nuvarande kapell- och obduktionsbyggnad samt djurstall.

9. Kostnaderna för det i punkt 3 angivna byggnadskomplexet ävensom för i punkt 6 angivna kulvertförbindelse och i punkt 8 omnämnda rivning bestridas av staden, dock att staten lämnar bidrag därtill med 50 procent, beräknat å de verkliga kostnaderna.

Genom att lämna ovanberörda byggnadsbidrag tillförsäkras staten att, så länge Sahlgrenska sjukhuset drives, använda de för undervisning och forskning upplåtta utrymmena såsom den medicinska högskolans patologisk-anatomiska respektive bakteriologiska institutioner men erhåller icke någon del i äganderätt till tomt eller byggnader.

10. Staden ställer till förfogande allt patologiskt-anatomiskt och bakteriologiskt material, som staden förfogar över, och som erfordras för undervisning — preklinisk såväl som klinisk — och forskning i dessa ämnen.

Klinisk undervisning.

11. För de studerandes kliniska (praktiska) undervisning upplåter staden följande kliniker, avdelningar m. m. vid:

A. Sahlgrenska sjukhuset:

medicinska klinikerna I och II

kirurgiska » I och II

ögonkliniken

öronkliniken

psykiatriska kliniken

centralanstalten för radioterapi

kvinnokliniken II samt

— efter sjukhusets tillbyggnad —

ortopedisk klinik

neurologisk »

neurokirurgisk klinik

B. Göteborgs barnsjukhus:

medicinska kliniken

C. Holtermanska sjukhuset:

klinikerna för hud- och könssjukdomar

D. Renströmska sjukhuset:

samtliga tuberkulosavdelningar

E. Göteborgs epidemisjukhus:

samtliga avdelningar

F. Vasa sjukhus:

visst kliniskt material.

Upplåtelsen avser förutom vårdavdelningar även gemensamma anläggningar vid respektive sjukhus, såsom röntgenavdelningar, laboratorier och avdelningar för fysikalisk terapi samt till de angivna klinikerna och avdelningarna hörande polikliniker, mottagnings- och isoleringsavdelningar, allt i den utsträckning, som för undervisning och forskning är erforderlig.

Den här ovan angivna kvinnokliniken II vid Sahlgrenska sjukhuset, klinikerna för hud- och könssjukdomar vid Holtermanska sjukhuset, epidemisjukhuset samt Vasa sjukhus äro avsedda att överflyttas till en planerad ny sjukhusanläggning i stadens östra del. Om anordnandet av de nya klinikerna och avdelningarna skall särskild överenskommelse träffas mellan staten och staden.

12. Staden förklarar sig villig att, i den mån så framdeles av staten påkallas, efter därom träffad särskild överenskommelse, för undervisnings- eller forskningsändamål upplåta även andra nu vid stadens sjukhus befintliga eller nytillkommande kliniker, avdelningar eller andra anläggningar.

13. Genom stadens försorg anordnas följande lokaler för den kliniska undervisningen.

A. Vid Sahlgrenska sjukhuset (i samband med sjukhusets planerade till- och ombyggnad):

- a) 1 större föreläsningssal (för omkring 150 personer) med tillhörande utrymmen;
  - b) 2 mindre föreläsningssalar (vardera för omkring 30 personer) med tillhörande utrymmen;
  - c) 1 neurofysiologiskt laboratorium;
  - d) arbets- och laboratorietrymmen för klinikernas läkare;
  - e) 3 jourrum för studerande;
  - f) 1 kurssal med laboratorie- och skrivrum för undervisningen i klinisk laboratorieteknik;
  - g) 2 kurssalar med tillhörande utrymmen för undervisningen i oftalmiatrik respektive oto-rhino-laryngologi;
  - h) dag- och skrivrum för de studerande; samt
  - i) utökning av personalkök och -matsalar.
- B. Vid Renströmska sjukhuset:
- j) 2 demonstrations- och laboratorierum.

Ritningar till förestående lokaler upprättas i samråd med den medicinska högskolans lärarkollegium eller, om sådant icke finnes, den kommitté eller det organ, som är målsman för den medicinska undervisningen i Göteborg.

14. Kostnaderna för de i punkt 13 angivna lokalerna bestridas av staden, dock att staten lämnar bidrag därtill med 50 procent, beräknat å de verkliga kostnaderna för lokalerna i fråga.

U t r u s t n i n g.

Preklinisk undervisning.

15. Staten svarar ensam för utrustningen av de i punkt 1, momenten a)—e), angivna institutionerna.

16. Utrustningen av den patologisk-anatomiska institutionen, inberäknat därtill hörande kapell och föreläsningssal, ombesörjes och bekostas av staten utom vad gäller utrymmen, som avses för och disponeras av staden för stadens undersökningsverksamhet. Utrustningen av sistnämnda utrymmen bekostas av staden.

Staden förbinder sig att kostnadsfritt för staten till den patologisk-anatomiska institutionen överföra inom Sahlgrenska sjukhusets nuvarande patologisk-anatomiska laboratorium befintlig, för undervisnings- och forskningsändamål användbar instrument-, apparat- och liknande utrustning ävensom handböcker och litteratur.

17. Utrustningen av den bakteriologiska institutionen ombesörjes och bekostas av staden utom vad gäller utrymmen, som avses och disponeras för undervisning och forskning. Utrustningen av sistnämnda utrymmen bekostas av staten.

Staden ställer utan kostnad för staten i stadens ägo inom nuvarande bakteriologiska laboratorium varande, för undervisning och forskning användbar instrument-, apparat- och liknande utrustning till förfogande.

Klinisk undervisning.

18. Möbler, armatur och liknande utrustning till de i punkt 13 upptagna lokalerna bekostas av staden, dock att staten lämnar bidrag därtill med 50 procent, beräknat å den verkliga kostnaden därför.

Instrument, apparater och liknande utrustning, som erfordras för undervisning och forskning, anskaffas och bekostas däremot av staten.

Drift.

Preklinisk undervisning.

19. Staden tillhandahåller den i punkt 1 angivna institutionsbyggnaden behövt värme, vatten, gas och elektrisk energi.

Härför erforderliga ledningar mellan stadens (sjukhusets) distributionsnät och institutionsbyggnaden samt för mätning av förbrukningen erforderliga mätinstrument anordnas och bekostas av staden.

För förbrukat värme erlägger staten ersättning till staden efter samma grunder, som tillämpas i fråga om leverans av värme till Sahlgrenska sjukhuset från stadens sjukhusdirektions värme- och kraftverk för sjukhusen i Änggården.

För enligt mätare förbrukat vatten, gas och elektrisk energi erlägger staten ersättning till staden enligt vid varje tillfälle för Sahlgrenska sjukhuset gällande taxor.

20. Staten bestrider ensam alla med driften och underhållet av de i punkt 1 momenten a) till och med e) angivna institutionerna förenade kostnader av vad slag de vara må.

21. Beträffande den under punkt 3 angivna patologisk-anatomiska institutionen tillsätter, avlönar och pensionerar staten den personal, som är föranledd av undervisning och forskning, medan staden tillsätter, avlönar och pensionerar personal, som erfordras för undersökning av sådant patologisk-anatomiskt material, som ej behövs för undervisning och forskning (del av rutinundersökningar).

Kostnaderna för underhåll av den patologisk-anatomiska institutionen bestridas av staden, medan staten svarar för kostnaderna för värme, vatten, gas och elektrisk energi.

Övriga av driften vid den patologisk-anatomiska institutionen föranledda kostnader bestridas av staten i den mån de avse undervisning och forskning samt av staden i den mån de gälla stadens undersökningsverksamhet.

22. Personalen vid den under punkt 3 angivna bakteriologiska institutionen tillsättes, avlönas och pensioneras av staden med undantag av sådan personal, som föranledes av undervisning och forskning, och som tillsättes, avlönas och pensioneras av staten.

Kostnaderna för den bakteriologiska institutionens underhåll bestridas av staden, som även bestrider kostnaderna för värme, vatten, gas och elektrisk energi.

Övriga av driften vid den bakteriologiska institutionen föranledda kostnader bestridas av staden med undantag av kostnader, som föranledas av undervisning och forskning och avse materiel, försöksdjur, instrument, apparater och därmed jämförligt. Sistnämnda kostnader bestridas av staten.

Klinisk undervisning.

23. Överläkare eller laboratorieföreståndare i överläkarställning, som tillika är professor eller laborator vid den medicinska högskolan, tillsättes av staten. Stadens sjukhusdirektion äger dock rätt att innan tillsättningsärendet överlämnas till kanslern för rikets universitet avgiva yttrande be-

träffande de å förslagsrum uppsattas lämplighet såsom överläkare respektive laboratorieföreståndare.

Över kallelse till professur skall stadens sjukhusdirektion beredas tillfälle yttra sig ur samma synpunkter, som nyss nämnts.

Professorerna och laboratorerna intaga i sin egenskap av överläkare respektive laboratorieföreståndare, i den mån ej annorlunda stadgas i av Kungl. Maj:t fastställt reglemente för stadens sjukhus, samma ställning till stadens sjukhusdirektion som övriga överläkare respektive laboratorieföreståndare vid stadens sjukhus samt äro pliktiga att efterkomma de anordningar för klinikernas och laboratoriernas drift, som sjukhusdirektionen äger vidtaga, ävensom att ställa sig till efterrättelse för stadens sjukhus gällande bestämmelser, som icke strida mot detta avtal.

24. I punkt 23 angivna professorer och laboratorer avlönas och pensioneras av staten. Staden bestrider dock kostnaden för särskilt överläkararvode, som förutsättes komma att utgå till nämnda befattningshavare från staden.

25. Övrig för den kliniska undervisningen och forskningen erforderlig personal av vad slag den vara må tillsättes, avlönas och pensioneras av staten, dock att staden bidrager med en tredjedel av avlöningen åt och semesterkostnaden för kliniska amanuenser.

Lärare, amanuenser, assistenter och övrig för undervisning och forskning anställd personal ävensom de studerande äro pliktiga att ställa sig till efterrättelse de bestämmelser, som gälla för vederbörande sjukhus och dess verksamhet, i den mån bestämmelserna ej strida mot vad som fastställts för undervisning och forskning.

Ordningsföreskrifter för i föregående stycke avsedd personal ävensom studerande fastställas av stadens sjukhusdirektion efter hörande av den medicinska högskolans lärarkollegium, eller, om sådant icke finnes, den kommitté eller det organ, som är målsman för den medicinska undervisningen i Göteborg.

Ordningsföreskrifter beträffande undervisning och forskning i den mån de beröra sjukvården få ej fastställas med mindre stadens sjukhusdirektion beretts tillfälle yttra sig däröver.

26. För sjukvården behöflig personal tillsättes, avlönas och pensioneras av staden.

27. Kostnaderna för underhåll av samt värme, vatten, gas och elektrisk ström till i punkt 13 angivna lokaler bestridas av staden.

28. Övriga kostnader för driften av för undervisningsändamål upplåttna sjukhus bestridas av staden, dock att staten bestrider kostnaden för materiel till undervisning och forskning.

29. Såsom bidrag till driften av för undervisningsändamål upplåttna sjukhus erlägger staten årligen 10 procent av den del av driftkostnaderna vid respektive sjukhus, som efter antalet vård dagar belöper på av undervisningen disponerade vårdplatser.

I driftkostnader, som läggas till grund för beräkningen av statens bidrag, skola ingå följande utgifter:

avlöningar, pensioner m. m. till personal, som icke är uppförd på den medicinska högskolans stat;

expeditionskostnader;

diverse;

läkemedel;

förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården;
 kosthåll;
 värme, elektrisk energi, lyse och vatten;
 tvätt och renhållning;
 inventariers underhåll och komplettering;
 fastigheters underhåll;
 hyror.

Summan av förestående utgifter fördelas på summan av vårddagarna vid respektive sjukhus. Den sålunda erhållna kostnaden per vårddag (dagkostnaden) lägges till grund för beräkningen av statens bidrag under iakttagande av att den icke må överstiga medeldagkostnaden för samma år vid undervisningssjukhusen. Till undervisningssjukhus hänföres i detta sammanhang icke Allmänna barnbördshuset i Stockholm.

Undantagna från nu ifrågavarande driftbidrag äro

vid Sahlgrenska sjukhuset

vårdplatserna inom centralanstalten för radioterapi;

vid Renströmska sjukhuset

samtliga vårdplatser;

vid Göteborgs epidemisjukhus

samtliga vårdplatser och

vid Vasa sjukhus

samtliga vårdplatser.

Särskilda bestämmelser.

30. Rörande pensionering av sådana befattningshavare, som vid undervisningens införande övergå från stadens till den medicinska högskolans stat gäller, att staden respektive staten bestrider kostnaden för vederbörande befattningshavares pension endast med ett mot tjänstetiden hos staden respektive staten svarande belopp av pensionen.

31. Staden utser styresmän för samtliga i detta avtal berörda sjukhus ävensom styresman (prefekt) för den bakteriologiska institutionen vid Sahlgrenska sjukhuset, medan staten utser styresman (prefekt) för den patologisk-anatomiska institutionen vid samma sjukhus.

32. Den medicinska högskolans lärarkollegium äger utse två representanter i stadens sjukhusdirektion, vilka beträffande alla ärenden, som sammanhånga med den medicinska högskolans verksamhet, äga deltaga i överläggningarna men ej i besluten samt att få sin mening antecknad till protokollet.

Föredragningslista skall såvitt möjligt i god tid före varje sammanträde med sjukhusdirektionen tillställas berörda representanter.

33. De i detta avtal berörda sjukhusen äro i likhet med stadens sjukhus i övrigt avsedda för vård av sjuka från Göteborgs stad.

34. Detta avtal berör ej den rätt, staden enligt eljest gällande bestämmelser må äga att erhålla statsbidrag till uppförande och drift av i avtalet omnämnda sjukhus.

35. Uppkommande meningsskiljaktigheter rörande tolkningen och tillämpningen av detta avtal skola avgöras genom skiljedom enligt lag (lagen om skiljemän).

Såväl *statskontoret* som *universitetskanslern* ha funnit det framlagda avtalsförslaget i stort sett väl avvägt. Beträffande vissa punkter ha dock erinringar gjorts, såsom framgår av den följande redogörelsen.

Punkterna 25 och 26. *Organisationskommittén* har ifråga om fördelningen av kostnaderna för den underordnade läkarpersonalen anfört följande.

Vidkommande de blivande undervisningsklinikernas underordnade läkarpersonal har organisationskommittén funnit sig böra utgå från motsvarande förhållanden i Lund. Kommittén föreslår sålunda, att endast klinikernas och det kliniska centrallaboratoriets amanuenser tillsättas och avlönas — med bidrag från Göteborgs stad — av staten. Övriga underordnade läkare vid nu ifrågavarande kliniker förutsättas bliva, liksom hittills, tillsatta, avlönade och pensionerade av Göteborgs stad ensam enligt härför gällande regler.

Medicinska högskolornas organisationskommitté (MHO) har i del II av sitt betänkande (SOU 1947:66), innefattande förslag till organisatoriska åtgärder till främjande av medicinsk forskning, till behandling upptagit frågan om de underordnade läkarnas ställning vid undervisningsklinikerna. Under framhållande av att dessa underordnade läkare ha en tredubbel uppgift, bestående i ett samtidigt deltagande i forskning, undervisning och sjukvård, föreslår medicinska högskolornas organisationskommitté, att förhandlingar upptagas med vederbörande huvudmän för icke statliga undervisningssjukhus i syfte att åvägabringa enhetliga avtal beträffande dessa läkare. Avtalen skulle gå ut på

- 1) att staten tillhandahåller den underordnade läkarpersonalen vid alla kliniker,
- 2) att nyinrättande av underordnade läkartjänster sker i samråd med sjukhushuvudmännen,
- 3) att läarkostnaderna hälften-delas mellan staten och sjukhushuvudmännen utom beträffande sådan läkarpersonal, som är uteslutande anställd för forskning och undervisning, samt
- 4) att den underordnade läkarpersonalen tillsättes av universitetskanslern på förslag av vederbörande överläkare och efter yttrande av vederbörande sjukhusdirektion.

Organisationskommittén har i princip ingenting att erinra mot MHO:s förslag, för vars realiserande goda skäl blivit anförda. Organisationskommittén har dock med hänsyn till att den av MHO upptagna frågan kan sägas ännu så länge befinna sig på diskussionsstadiet ansett sig vid uppgörande av föreliggande förslag till avtal med Göteborgs stad ävensom vid sina beräkningar av personalbehovet vid den medicinska högskolan i Göteborg böra följa för undervisningsklinikerna i Lund nu tillämpade principer.

Statskontoret har för sin del anfört följande.

I 25 och 26 punkterna föreslås, att den för den medicinska undervisningen och forskningen erforderliga personalen skulle tillsättas, avlönas

och pensioneras av staten samt att motsvarande förmåner och skyldigheter skulle gälla för staden beträffande den personal, som behövdes för sjukvården. Betydande praktiska svårigheter torde här möta, framförallt då det gäller att hänföra den underordnade läkarpersonalen till det ena eller andra området. Uppmärksammas må, att detta spörsmål i gällande avtal mellan staten och Stockholms stad angående samarbete för uppförande och drift av en obstetrisk-gynekologisk klinik vid Sabbatsbergs sjukhus lösts på så sätt, att staten och staden bestrida hälften var av kostnaderna för läkarpersonalen utom professorn-överläkaren, som helt avlönas av statsmedel. Man torde härvid ha byggt på den förutsättningen, att en halvering av kostnaderna för läkarpersonalen approximativt motsvarar de avtalslutande parternas respektive intressen (jfr SOU 1947: 66 sid. 81—87). Kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggnad samt allmänna barnbördshusets och serafimerlasarettets ställning m. m. har visserligen i ett nyligen framlagt förslag till avtal om upplåtande av Sabbatsbergs sjukhus för undervisningsändamål förordat en annan fördelning av driftskostnaderna, som ur statsverkets synpunkt skulle innebära en påtaglig försämring, men ämbetsverket har i utlåtande häröver den 17 januari 1948 icke funnit anledning föreligga att rubba den princip, som i förevarande hänseende fastslagits i avtalet om kvinnokliniken.

P u n k t e n 2 9. *Statskontoret*, som ansett att bestämmelsen om driftsbidragets maximering bort avfattas i enlighet med vad som gäller vid sjukvårdsinrättningarna i Lund, har anfört:

I anslutning till ett mellan staten och Malmöhus läns landsting ingånget avtal angående länets sjukvårdsinrättningar i Lund har i förevarande utredning bland annat föreslagits, att staten såsom bidrag till driften av för undervisningsändamål upplåtna sjukhus skulle erlägga 10 procent av den del av driftskostnaderna vid respektive sjukhus, som efter antalet vård dagar belöper på av undervisningen disponerade vårdplatser. I fråga om driftsbidragets maximering har däremot en från förhållandena i Lund avvikande regel förordats, enligt vilken den till grund för driftsbidragets beräkning liggande kostnaden per vård dag ej skulle få överstiga medeldagskostnaden vid samtliga undervisningssjukhus, statliga såväl som kommunala. Sistnämnda beräkningsgrund anser statskontoret mindre lämplig. En viss oklarhet torde även råda i fråga om avgränsningen av de sjukhus, som vore att hänföra till undervisningssjukhus. Då därtill kommer, att det måste anses angeläget med en om möjligt likartad utformning av de statliga avtalen på detta område synas bestämmelserna om driftsbidragets maximering böra avfattas på sätt som skett ifråga om lasarettet i Lund, nämligen att kostnaderna per dag icke må överstiga medelkostnaderna per dag för samma år enligt föreliggande officiella uppgifter för samtliga lasarett i riket, förhöjda med 10 procent.

P u n k t e n 3 1. Enligt *kanslerns* mening hade det varit mest rationellt, om professorerna i patologisk anatomi och bakteriologi i denna sin egenskap varit styresmän för de patologiska och bakteriologiska institutionerna, inbegripet avdelningarna för rutinundersökningar. En dylik anordning skulle ha tryggt möjligheterna att från nämnda avdelningar erhålla för undervisning och forskning erforderligt material.

P u n k t e n 35. *Kanslern* har funnit tvivelaktigt, huruvida det är lämpligt att anförtro avgörandet av uppkommande tvister rörande avtalets tolkning åt en skiljenämnd, vars ordförande eventuellt komme att utses av magistraten i Göteborg. Under alla omständigheter syntes skiljemannaförfarandet böra föregås av särskilda förhandlingar mellan parterna under ledning av en av Kungl. Maj:t tillsatt opartisk medlare. Genom dylika förhandlingar torde det i regel, framhåller kanslern, bli möjligt att åstadkomma en för båda parter antagbar lösning.

Departementschefen. Det förslag till avtal mellan staten och Göteborgs stad angående anordnande och drift av den medicinska högskolan i Göteborg kan sammanfattningsvis — med bortseende från vad som uteslutande avser undervisning och forskning och för vilket givetvis staten ensam har att svara — sägas innefatta följande åtaganden från parternas sida. På s t a t e n skulle i huvudsak ankomma att bestrida

a) halva anläggningskostnaden för det planerade östra institutionskomplexet, innefattande de patologisk-anatomiska och bakteriologiska institutionerna jämte kapell och föreläsningssal,

b) halva anläggningskostnaden för vissa för den kliniska undervisningen erforderliga lokaler (föreläsnings- och kurssalar, laboratorier m. m.),

c) kostnaderna för värme, vatten, gas och elektrisk ström till den patologisk-anatomiska institutionen, inberäknat lokaler för Göteborgs stads rutinundersökningar,

d) löner och pensioner till professorer och laboratorer, anställda som överläkare vid Göteborgs stads sjukhus, samt 2/3 av avlöningen åt och semesterkostnaden för de kliniska amanuenserna, samt

e) ett årligt driftsbidrag å 10 procent till Göteborgs stad för vissa av de åt undervisningen upplåtna vårdplatserna vid stadens sjukhus.

S t a d e n har å sin sida åtagit sig att

a) bestrida halva anläggningskostnaden för det planerade östra institutionskomplexet (= a) under statens åtaganden),

b) bestrida halva anläggningskostnaden för vissa för den kliniska undervisningen erforderliga lokaler (= b) under statens åtaganden),

c) ställa kliniker, polikliniker, laboratorier m. m. till undervisningens förfogande,

d) bestrida kostnaderna för värme, vatten, gas och elektrisk ström till den bakteriologiska institutionen, inberäknat lokaler för undervisning och forskning,

e) svara för underhåll av östra institutionskomplexet,

f) svara för underhåll och drift av vissa för den kliniska undervisningen erforderliga lokaler (föreläsnings- och kurssalar, laboratorier m. m.),

g) bestrida 1/3 av avlöningen åt och semesterkostnaden för de kliniska amanuenserna, samt

h) bestrida överläkararvoden till professorer och laboratorer, som äro klinikchefer eller laboratorieföreståndare vid Göteborgs stads sjukhus.

Jag har vid prövningen av avtalsförslaget kommit till den uppfattningen, att detsamma på det hela taget får anses innebära en tillfredsställande och acceptabel lösning av ett omfattande problemkomplex, där givetvis i viktiga hänseenden stridiga intressen måste göra sig gällande. Jag vill särskilt framhålla det erkännansvärda tillmötesgående, som från Göteborgs stads sida visats under förhandlingarna och som i hög grad bidragit till att skapa gynnsamma förutsättningar för anordnandet av en medicinsk högskola i staden. Det är givet, att erinringar i fråga om en och annan detalj kunna riktas mot förslaget — och detta gäller särskilt de av statskontoret berörda spörsmålen — men dessa anmärkningar kunna, sedda mot bakgrunden av avtalsförslaget i dess helhet, icke anses vara av den betydelse, att någon ändring av avtalet ur statens synpunkt för den skull synes påkallad. Jag förordar således, att det uppgjorda avtalsförslaget oförändrat lägges till grund för samarbetet mellan staten och Göteborgs stad rörande den medicinska högskolans upprättande och drift. Avtalet torde böra träda i kraft den 1 juli 1948 och gälla tills vidare med två års ömsesidig uppsägningstid.

Jag förutsätter att smärre jämkningar i avtalsbestämmelserna, varav behov måhända framdeles kan uppstå, när närmare erfarenheter vunnits rörande tillämpningen av avtalet, skola kunna vidtagas utan att riksdagens samtycke behöver inhämtas.

Statskontoret har beträffande den i punkten 29 berörda maximeringsbestämmelsen i fråga om statens bidrag till driften av för undervisningsändamål upplätta sjukhus framhållit, att en viss oklarhet syntes råda rörande begreppet undervisningssjukhus. Jag har under hand av organisationskommittén erfärit, att kommittén därmed avsett följande sjukhus, nämligen karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet, akademiska sjukhuset i Uppsala och Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. För egen del ansluter jag mig till denna tolkning av ifrågavarande uttryck och finner lämpligt, att densamma vinner tillämpning tills vidare.

I anslutning till vad kanslern anfört rörande den i punkten 35 i avtalsförslaget berörda frågan om avgörandet av uppkommande tvister rörande avtalets tolkning vill jag framhålla, att jag förutsätter att, innan förfarandet med skiljedom tillgripes, särskilda förhandlingar komma att äga rum mellan parterna, varvid det som regel torde kunna bli möjligt att redan på detta stadium uppnå en för båda parter godtagbar lösning.

IX. Anslagsberäkningar för budgetåret 1948/49.

1. Förslagsanslag till Medicinska högskolan i Göteborg: Avlöningar.

Under detta anslag torde böra anvisas medel till dels avlönande av en professor och en prosektor i vardera ämnet anatomi och histologi, dels arvoden och ersättningar åt tillfälligt anställd teknisk personal, dels ock arvode åt överbibliotekarien vid stadsbiblioteket i Göteborg.

Professorer, prosektorer och övriga ordinarie lärare vid den medicinska högskolan böra avlönas i enlighet med vad som gäller vid universiteten och karolinska institutet; avlöningen bör alltså utgå i form av lön och tjänstgöringspengar, för professor 8 000 kronor respektive 4 000 kronor eller sammanlagt 12 000 kronor samt för prosektor 6 000 kronor respektive 3 000 kronor eller sammanlagt 9 000 kronor. För åtnjutande av angivna avlöningsförmåner torde de i kungörelsen 1925: 211 meddelade villkoren och bestämmelserna beträffande avlöningsförhållandena för professorer m. fl. vid universiteten och karolinska institutet böra gälla. Även i övrigt böra de avlönings- liksom även pensionsbestämmelser, som gälla vid dessa läroanstalter, äga motsvarande tillämpning beträffande den nya högskolan.

Då befattningarna i histologi förutsättas inrättade först från och med den 1 januari 1949 erfordras för nästa budgetår till avlönande av professorer och prosektorer ett belopp av $(12\ 000 + 9\ 000 + 6\ 000 + 4\ 500 =)$ 31 500 kronor, varifrån avgå pensionsavdrag, beräknade till 2 400 kronor. Till ålderstillägg bör vidare anvisas ett belopp av förslagsvis 2 000 kronor. Därjämte bör till ersättningar till vikarierande akademiska lärare uppföras ett förslagsvis betecknat nominellt belopp av 100 kronor. I avlöningsstaten för den medicinska högskolan torde nu angivna belopp böra under delstat I. Professorer och lärare m. fl. uppföras såsom särskilda delposter under anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän. Förutom angivna löneförmåner förutsättas givetvis professorerna och prosektorerna komma i åtnjutande av dyrtidstillägg, kristillägg m. fl. förmåner, vilka böra utgå från de härför särskilt anvisade anslagen under åttonde huvudtiteln.

Under delstat II. Vissa tjänstemän vid högskolan och dess institutioner m. m. bör uppföras dels en anslagspost å 1 800 kronor till arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t, avseende arvodet till överbibliotekarien vid Göteborgs stadsbibliotek, och dels en anslagspost å 30 000 kronor till arvoden och ersättningar åt tillfälligt anställd teknisk personal. Sistnämnda post torde böra betecknas förslagsvis.

Hela avlöningsanslaget bör alltså uppföras med $(31\ 500 - 2\ 400 + 2\ 000 + 100 + 1\ 800 + 30\ 000 =)$ 63 000 kronor.

**2. Reservationsanslag till Medicinska högskolan i Göteborg:
Utrustning.**

Under denna rubrik böra för nästa budgetår anvisas 300 000 kronor till utrustning och inredning av de anatomiska och histologiska institutionerna. Jag erinrar att jag i det föregående ifrågasatt, att organisationskommittén för den medicinska högskolan tillika skall bemyndigas att inom en kostnadsram av 490 000 kronor träffa avtal om leverans av utrustning m. m. till ifrågavarande institutioner, att likvideras före utgången av budgetåret 1949/50.

**3. Reservationsanslag till Medicinska högskolan i Göteborg:
Anskaffande av vetenskaplig litteratur till biblioteket.**

Detta anslag bör i anslutning till vad jag tidigare förordat uppföras med 25 000 kronor.

**4. Förslagsanslag till Medicinska högskolan i Göteborg:
Organisationskommittén: Förvaltningskostnader m. m.**

Anslaget bör i enlighet med vad jag tidigare anfört uppföras med 50 000 kronor.

**5. Investeringsanslag till Nybyggnad för medicinska
högskolan i Göteborg.**

Under detta anslag böra nu beräknas medel för dels den av mig förordade arkitekttävlingen och därmed sammanhängande utredningsarbeten och dels för upprättande av de skissritningar, vilka legat till grund för organisationskommitténs i ärendet föreliggande förslag. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål har jag i annat sammanhang beräknat till 150 000 kronor, med vilket belopp anslaget alltså torde böra uppföras för nästa budgetår.

X. Hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att en medicinsk högskola, omfattande både preklinisk och klinisk undervisning, skall i enlighet med vad jag i det föregående anfört successivt från och med budgetåret 1948/49 upprättas i Göteborg samt att vid högskolan undervisningen för medicine kandidatexamen

skall påbörjas höstterminen 1949 och undervisningen för medicine licentiatexamen vårterminen 1952;

2. besluta, att vid högskolan skall från och med den 1 juli 1948 inrättas en professors- och en prosektorsbefattning i anatomi samt från och med den 1 januari 1949 en professors- och en prosektorsbefattning i histologi;

3. besluta, att för professorer och övriga ordinarie lärarbefattningar vid statsuniversiteten gällande avlönings- och pensionsbestämmelser skola äga motsvarande tillämpning beträffande medicinska högskolan i Göteborg;

4. godkänna följande avlöningsstat för medicinska högskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön och tjänstgörings-

penningar . . . . . kronor 31 500

Avgå pensionsavdrag » 2 400 kronor 29 100

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
1 professor i anatomi	8 000	4 000	12 000
1 » » histologi	4 000	2 000	6 000
<i>Anm.: Professuren i histologi inrättad från den 1 januari 1949.</i>			
1 prosektor vid anatomiska institutionen	6 000	3 000	9 000
1 » » histologiska »	3 000	1 500	4 500
<i>Anm.: Prosektorsbefattningen vid histologiska institutionen inrättad från den 1 januari 1949.</i>			
<i>Anmärkingar till staten:</i>			
1. För professor kan lönen efter 5 år höjas med 1 000 kronor.			
2. För prosektor kan lönen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.			
Summa kronor	—	—	31 500

b. Ålderstillägg, förslagsvis kronor 2 000

c. Ersättningar till vika-

rierande akademiska lä-

rare, förslagsvis . . . . . » 100 kronor 31 200

Kungl. Maj:ts proposition nr 221.

II. Vissa tjänstemän vid högskolan och dess institutioner m. m.

1. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t	kronor	1 800
2. Arvoden och ersättningar åt viss tillfällig personal, <i>förslagsvis</i> . . . . . »		30 000
	Summa kronor	31 800

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	kronor	31 200
II. Vissa tjänstemän vid högskolan och dess institutioner m. m. . . . . »		31 800
	Summa kronor	63 000;

5. godkänna av mig förordade grunder för samarbete med Göteborgs stad i fråga om anordnande och drift av den medicinska högskolan i Göteborg, däri inbegripet även samordningen av den medicinska högskolans bibliotek med Göteborgs stadsbibliotek;

6. för budgetåret 1948/49 anvisa:

- a) till *Medicinska högskolan i Göteborg: Avlöningar* ett *förslagsanslag* av . . . . . kronor 63 000
- b) till *Medicinska högskolan i Göteborg: Utrustning* ett *reservationsanslag* av . . . . . kronor 300 000
- c) till *Medicinska högskolan i Göteborg: Anskaffande av vetenskaplig litteratur till biblioteket* ett *reservationsanslag* av . . . . . kronor 25 000
- d) till *Medicinska högskolan i Göteborg: Organisationskommittén: Förvaltningskostnader m. m.* ett *förslagsanslag* av . . . . . kronor 50 000
- e) till *Nybyggnad för medicinska högskolan i Göteborg* ett investeringsanslag av . . kronor 150 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

C. A. Ekbom.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
I. Inledning	3
II. Den medicinska högskolans omfattning m. m.	4
Departementschefen	8
III. Lokalfrågor	11
Departementschefen	23
IV. Utrustning	25
Departementschefen	29
V. Personalorganisation	30
Departementschefen	36
VI. Den medicinska högskolans bibliotek	38
Departementschefen	41
VII. Vissa administrativa frågor	44
1. Den medicinska högskolans ställning i förhållande till Göteborgs högskola	44
Departementschefen	47
2. Anordningar under den medicinska högskolans uppbyggnad	48
Departementschefen	51
VIII. Avtal med Göteborgs stad	52
Departementschefen	61
IX. Anslagsberäkningar för budgetåret 1948/49	63
1. Förslagsanslag till medicinska högskolan i Göteborg: Avlöningar	63
2. Reservationsanslag till medicinska högskolan i Göteborg: Ut- rustning	64
3. Reservationsanslag till medicinska högskolan i Göteborg: An- skaffande av vetenskaplig litteratur till biblioteket	64
4. Förslagsanslag till medicinska högskolan i Göteborg: Organisa- tionskommittén: Förvaltningskostnader m. m.	64
5. Investeringsanslag till Nybyggnad för medicinska högskolan i Göteborg	64
X. Hemställan	64